

EFFEKTANALYSE AF TILFLYTTERINDSATS

Kan vi se en kvantificerbart effekt

30-03-2020

Kontakt:

Forfatter Anne Thomas, Lene Havtorn Larsen, Karin Topsø Larsen
Tlf.: 3085 5188, anne.thomas@crt.dk

Titel:

EFFEKTANALYSE AF TILFLYTTERINDSATS

Kan vi se en kvantificerbart effekt

Forfattere:

Alle navne

Anne Thomas

Lene Havtorn Larsen

Karin Topsø Larsen

Center for Regional- og Turismeforskning (CRT)

Stenbrudsvej 55

3730 Nexø

Telefon +45 5644 1144

E-mail: crt@crt.dk

www.crt.dk

Center for Regional- og Turismeforskning er et center for anvendt forskning, der løfter analyse- og udviklingsopgaver samt forskningsprojekter med særligt fokus på yderområder. Centrets primære fokus er regional udvikling med fokus på yderområder, turisme i et destinationsperspektiv samt modeløkonomisk analyse. CRT er beliggende på Bornholm og har eksisteret siden 1994.

Hovedkontor i Nexø, Bornholm

Afdeling på Frederiksberg, Kbh.

© 2020 Center for Regional- og Turismeforskning,
Business Center Bornholm, Anne Thomas, Lene Havtorn
Larsen, Karin Topsø Larsen.

Indhold

Opsummering.....	4	7.5 Tilflytternes beskæftigelsesbrancher	27
1 Baggrund	4	7.6 Tilflytteres sociale stilling	29
2 Formål	5	8 Opsamling dataanalyse	30
3 Metode	6	9 Opsummering Profil interviews	31
4 Datasættet	7	9.1 Profil 1	32
5 Flyttemønstre i Danmark	10	9.2 Profil 2.....	33
5.1 Historiske Bevægelser.....	11	9.3 Profil 3.....	34
5.2 Tilflyttertyster	12	9.4 Profil 4.....	35
5.3 Kommunal Bosætningsindsats	13	9.5 Profil 5.....	36
6 Flyttemønstre for Bornholm.....	14	9.6 Profil 6.....	37
6.1 Udvikling Bornholmere	14	10 Konklusioner	38
6.2 Arbejdskraft Erhvervsfaglige uddannelser	16	11 Opsamlende anbefalinger	38
6.3 Arbejdskraft Mellemlange uddannelser.....	17		
6.4 Arbejdskraft videregående uddannelser	18		
6.5 Tilflytternes alder	19		
7 BCB forskellen.....	21		
7.1 BCB har fat i nyttilflyttere	23		
7.2 BCB og familietyper	23		
7.3 BCB aldersfordeling	23		
7.4 BCB og de uddannede.....	25		

Opsummering

CRT har i starten af 2020 analyseret datamateriale indsamlet med henblik på at vurdere om man kan spore en kvantitativ effekt af BCB tilflytterservice.

Analysen blev baseret på omfattende registerdata fra Danmarks Statistik samt et datasæt stillet til rådighed af BCB selv. Selvom dette datasæt ikke er fuldstændigt, og ikke uvildigt er det alligevel CRTs vurdering at det er egnet til formålet, nemlig en komparativ analyse af tilflyttere der søger til Bornholm med og uden assistance fra BCBs tilflytterservice.

Det er i rapporten tydeliggjort at der er markant forskel på de typer af tilflyttere der kommer til Bornholm med behov for BCB tilflytterservice og de øvrige tilflyttere.

Der er blandt BCB tilflyttere generelt relativt flere nytilflyttere. Der er relativt flere ny-tilflyttede 20-39 årige og flere 40-69 årige både ny- og tilbageflyttede. Der er markant flere børnefamilier på trods af den store andel af nytilflyttere set i forhold til sammensætningen blandt tilflyttere generelt. Der er relativt flere selvstændige, relativt flere lønmodtagere og relativt flere uddannede. Herunder især markant flere med højere uddannelse.

Særligt er der mange indenfor sundhed og undervisning. Der er desuden færre af de tilflyttede der er udenfor arbejdsstyrken

Da netop disse grupper er særlig værdifulde for det bornholmske samfund, og da samme grupper har et

særligt behov for en erhvervsrettet service mener vi at BCB med fordel kan fortsætte den erhvervs-orienteret tilflytterservice. Den erhvervsorienterede service kan netop styrkes i form af yderligere dialog omkring stillinger til højtuddannede, og etablering af karrierenetværk etc.

1 Baggrund

Center for Regional- og turismeforskning er, af Business Center Bornholm (BCB) blevet bedt om at gennemføre en evaluering af BCBs særlige tilflytterservice.

Tilflytterservice drives af Business Center Bornholm på vegne af det bornholmske erhvervsliv i samarbejde med Bornholms Regionskommune. Formålet med Tilflytterservice er at tiltrække og fastholde erhvervsaktive tilflyttere til Bornholm. Øens virksomheder har brug for kvalificeret arbejdskraft, så de kan fortsætte deres positive udvikling.

Tilflytterservice blev oprettet som konsekvens af, at udsigterne for arbejdsmarkedet på Bornholm var – og er – kendetegnet af den skæve demografi i regionskommunen. De store efterkrigsårgange er ved at være modne til tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet.

Bornholm Regionskommune har en politisk målsætning om at nå 42.000 indbyggere i 2028.

Tidligere tal fra Center for Regional- og Turismeforskning viste, at arbejdsstyrken falder med 2.000 personer over

5 år set fra 2015. Tallene for arbejdsløshed er faldende, og dækker også over, at der er mangel på kvalificeret arbejdskraft inden for en række brancher. Det handler ikke kun om specialiserede akademikerjobs, men også om helt almindelige håndværker- og servicejobs.

Når mennesker vælger at flytte et andet sted hen handler det i bund og grund om tryghed og attraktivitet: Kan man få svar på de spørgsmål man har om job, fritidsliv, bolig og lokalsamfundet – og findes der rent faktisk attraktive boliger, institutioner, idrætsforeninger, transportmuligheder osv.

Disse spørgsmål har Tilflytterservice Job arbejdet med i forhold til at afklare og fjerne barrierer for tilflytterne. Rune Holm blev ansat som tilflytterkonsulent med virkning fra 1.2.2016.

Virksomhederne bag initiativet er:

Bornholms Brand (initiativtager), Jensen, Espersen, Færgen, Bornholms Energi og forsyning, Sparekassen Bornholms Fond, Victor Vask, BCB og Brdr. E., S. og A. Larsens Legat.

Projektet blev oprindeligt finansieret med finansiering fra kommunen, der samtidig er øens største arbejdsgiver, for en to-årig periode indtil 31.1.2018. Herefter var planen at projektet skulle afvikles eller overgå til en mere permanent driftsform. Siden har kommunen afsat et et-årigt beløb for 2019 og senest reduceret beløbet med 100.000 kr for 2020.

2 Formål

Tilflytterservice har fået gode tilbagemeldinger fra de tilflyttere, de har været i kontakt med, men en evaluering af projektet lægger op til at rammerne omkring projektet ændres, så der sikres en kontinuitet og stabilitet i den fremtidige organisation.

En permanent etablering af Tilflytterservice er afhængig af kommunal medfinansiering hvorfor Business Center Bornholm søger efter muligheden for at fremtidige tilsagn kan have et længere tidsmæssigt sigte.

Styregruppen bag Tilflytterservice har ønsket at kunne kvantificere effekten af tilflytterservice for at bidrage til beslutningen om en længerevarende økonomisk opbakning af initiativet.

Det er noget nært umuligt at komme med kvantitativt bud på hvor stor en andel af tilflytningen skyldes tilflytnings-indsatsen, og hvor stor en del der skyldes andre parametre.

Tilflytning er strukturel, en tilflytterguide, uanset hvor dygtig kan ikke alene vende en urbaniseringsstrøm

Place branding har stor betydning

Tilflytning er en proces, ikke en hurtig beslutning

Det vi snarere kan påvise, med en vis sikkerhed, er en forskel i typer af tilflyttere der tiltrækkes af netop Tilflytterservice. Disse typer har varierende værdi.

3 Metode

Den gennemførte effektvurdering af BCBs tilflytterservice er baseret på flere forskellige undersøgelsestilgange.

A. Litteraturanalyse, viden om tilflyttertyper

Der er gennemført en litteraturanalyse, der har opsamlet eksisterende viden om forskellige tilflyttertyper med fokus på udflytning til landdistrikterne.

I litteraturopsamlingen har der særligt været fokus på at finde eksisterende viden om forskellige typer af tilflyttere ud fra deres ressourcegrundlag, f.eks. sammenligninger mellem akademikers flyttemønstre i forhold til socialt udsatte. Men derudover har vi opsamlet eksisterende generel viden om danskernes flyttemønstre og motiver. I litteraturgennemgangen har vi også anvendt eksisterende viden om Bornholm og tidligere analyser af tilflytningens betydning for Bornholm. Endelig har vi skellet til andre yderkommuner og deres arbejde med at tiltrække flere tilflyttere.

Der er ligeledes gennemført en række undersøgelser og analyser, som baserer sig til registerdata fra Danmarks Statistik.

B. Undersøgelser og analyser, via registerdata fra Danmarks Statistik

en grundlæggende beskrivelse af Bornholms demografiske udvikling

sammenligning mellem tre overordnede tilflyttergrupper Tilflyttere, tilbageflyttere og Øvrige

Den statistiske undersøgelse består af flere elementer. Det første element er en grundlæggende beskrivelse af Bornholms demografiske udvikling, med fokus på befolkningens demografiske bevægelse (døde, levendefødte, tilflyttere, fraflyttere, indvandrede og udvandrede). Denne del baserer sig på registerdata fra Danmarks Statistik som er tilgængelig fra Statistikbanken. Dette er suppleret med en opgørelse samt fremskrivning af Bornholms arbejdskraftbalance, der er baseret på CRTs Model for Erhverv og Beskæftigelse.

Formålet har været at skabe et overblik over hvordan især tilflytningen til Bornholm har udviklet sig samt hvilke behov der er for lokal arbejdskraft.

Som en yderligere baggrundsanalyse har vi, baseret på registerdata fra Danmarks Statistik sammenlignet tilflytterne og deres sociodemografiske karakteristisk for årene 2012, 2015 og 2018.

Formålet her er at skabe et overblik over tilflytningens udviklingstendenser. Det andet statistiske element er en del af kernen af undersøgelsen.

Analysen er baseret på to kilder: Alle tilflyttere og alle tilbageflyttere (1+3) er baseret på registerdata fra Danmarks Statistik. Den statistiske beskrivelse af BCBs tilflyttersegment er en database, som CRT har bedt BCB

skabe i forbindelse med denne undersøgelse. Nærmere beskrivelse af registerdatabaserne og de populationer de indeholder samt deres undersøgelsesmuligheder og -begrænsninger, bliver beskrevet og diskuteret i kapitlet Datasættet nedenfor.

Som en tredje kernemetode, har vi gennemført en interview-baseret undersøgelse af BCBs tilflyttere.

C. Interview-baseret undersøgelse af BCBs tilflyttere

CRT udarbejdede en typologi for statistisk væsentlige tilflyttergrupper

BCB fandt eksempler fra deres tilflytterregister

Til interview-undersøgelsen har CRT bedt om eksempler på tilflyttere som er:

1. par uden børn 20-39 år
2. par uden børn 40-69 år
3. par med børn 20-39 år
4. par med børn 40-69 år
5. enlig uanset alder

Dertil har vi bedt om personer som er selvstændige, i job og arbejdsløse på tværs af ovenstående kategorier

I den interview-baserede undersøgelse er der lagt fokus på 2 elementer – dels en undersøgelse af hvordan tilflytterne har oplevet BCBs tilflytterservice, herunder i hvor høj grad den stemmer overens med brugernes behov; dels en eksplorativ undersøgelse af hvilke

ressourcer tilflytterne aktiverer i forbindelse med tilflytning til Bornholm samt hvilke støttefunktioner fra det Bornholmske samfund – lokale myndigheder såvel som civilsamfundet – tilflytterne har behov for. Denne kvalitative undersøgelse er baseret på seks interviews gennemført i februar måned 2020. Interviewpersonerne er fundet ved at CRT udarbejdede en typologi for hvilke 'tilflyttertyper' vi ønskede at interviewe, hvorefter BCB fandt eksempler fra deres tilflytterregister der svarede overens med CRTs typologi – og udleverede kontaktoplysninger til personerne. CRT har gennemført interviewene baseret på en spørgeguide bestående af ovenstående undersøgelselementer. Interviewene er gennemført enten i interviewpersonernes hjem eller på CRT. Hvert interview tog 1-1½ time og blev efterfølgende transkriberet, hvorefter de er omskrevet til i alt seks tilflytterportrætter, som de indgår i denne rapport. Interviewpersonerne har fået portræterne til gennemsyn inden de er inkluderet i rapporten.

- D. Hvert undersøgelselement er trukket frem og delresultaterne er dels analyseret i sig selv, dels på tværs af de andre undersøgelselementer

4 Datasættet

CRT har bearbejdet registerdata fra Danmarks Statistik med henblik på at analysere tilflytterne til Bornholm i 2018s karakteristika og ressourcegrundlag. Vi har anvendt følgende populationsdefinitioner.

Alle tilflyttere til Bornholm i årene 2012, 2015, 2018. En tilflytter er defineret som en person der er bosat på Bornholm per 31.12. i et givent år og som IKKE havde adresse på Bornholm d.1.1. i samme år. En person kan således være tilflytter Bornholm d. 2.1. og fraflyttet igen d. 30.8. og vil dermed ikke indgå i tilflytterpopulationen for det pågældende år.

Alle tilflyttere er karakteriseret ved deres alder i tilflytningsåret, deres biologiske køn, deres højst gennemførte uddannelse, hvilken familietype de er registreret som indgående i, deres socioøkonomiske stilling året efter tilflytning, deres beskæftigelsesbranche (målt for de, der er i beskæftigelse i november i tilflytningsåret. Er man først tilflyttet Bornholm i december måned vil beskæftigelsen været baseret på hvor man var beskæftiget FØR man tilflyttede Bornholm), samt deres fraflytningskommune.

Vi har defineret alle tilbageflyttere til Bornholm, som personer der enten har registreret deres fødekommune som Bornholm, eller har boet på Bornholm i deres 15. leveår.

BCBs tilflytterregister er baseret på deres eget register over de tilflyttere som de har været i kontakt med. For 2019 består registret af i alt 536 personer, hvoraf nogle er de voksne BCB er direkte i kontakt med, mens andre er de børn, som BCB har registreret som indgående i tilflytterfamilierne.

I forbindelse med denne undersøgelse, har CRT bedt BCB organisere dette register efter følgende oplysninger:

- Tilflytternes navne er omdannet til et tilflytter-ID. For hver person er følgende registreret:
- Deres køn, alder (opdelt i 0-19 år, 20-39 år, 40-69 år, 70+ år, og ukendt)
- Deres familietype (Par uden børn, par med børn, enlig uden børn, enlig med børn)
- Deres højst gennemførte uddannelse
- Deres sociale status (selvstændig, lønmodtager, arbejdsløs, uden for arbejdsstyrken (med en begrundelse, f.es. midlertidigt som barsel eller permanent, som f.eks. pensionist etc.)
- Deres beskæftigelsesbranche (baseret på deres CV)
- Om de er tilbageflyttere
- Om de er pendlere
- Deres fraflytningskommune

BCB har ikke adgang til alle oplysningerne om hver af de personer de har været i kontakt med, hvorfor der indgår en del uoplyste felter i registerdatabasen. Ved undersøgelsen er disse dermed ekskluderet fra analyserne.

Det er kendetegnende, at BCB kender køn og familietype på samtlige af de personer de har været i kontakt med, mens social stilling er den kategori, der har flest ukendte.

BCB har udtalt følgende om dannelse af BCBs tilflytter registerdatabase februar 2020:

"Tilflytterservice har dagligt e-mailkorrespondance, telefonsamtaler og personlige møder med kommende tilflyttere. Ved denne kontakt noteres det, der er nødvendigt for at løse den kommende tilflytters problemstilling. Det kan være tilflytterens jobsøgning, hjælp til at finde job til ægtefælle, boligsøgning og andre spørgsmål.

Tilflytterservice noterer derfor ikke nødvendigvis alle de faktorer, der indgår i CRT's undersøgelse. Derfor har Tilflytterservice været nødt til at finde oplysningerne i personernes CV. Hvis Tilflytterservice ikke har modtaget et CV, er oplysningerne blevet fundet ved at se på emnernes LinkedIn- og Facebookprofiler. Enkelte har Tilflytterservice kontaktet pr. e-mail eller via telefonopkald for at få de sidste oplysninger."

Det er CRTs vurdering, at BCBs register selvfølgelig ikke er lige så stærkt som Danmarks Statistiks registerdata, idet de er baseret på BCBs egne optegnelser i forbindelse med udførelse af en service.

Såfremt man havde planlagt en effektevaluering fra start af tilflytterserviceprojektet, kunne der have været udarbejdet en 'baseline'-beskrivelse af tilflytterpopulationen og gennemført en systematisk registrering af brugerne ud fra de beskrevne karakteristika. Dette har ikke været muligt og BCBs register er derfor det bedste mulige 'after the fact' register.

Da BCB har indsamlet CVer på en del af de tilflyttere de har været i kontakt med, vurderes det at denne del af registeret er stærkt.

Det svageste led er tilflytternes sociale stilling, idet den kan have – og sandsynligvis har – ændret sig i forbindelse med tilflytning.

Beskæftigelsesbranche kan være svær, da tilflytterne ofte netop er i kontakt med BCB i forbindelse med hjælp til at finde beskæftigelse på Bornholm. Men beskæftigelse kan ændre sig undervejs og det er usikkert om tilflytterne fastholder både beskæftigelsesstatus og branche i forbindelse med tilflytning.

Da familiestrukturen som regel ikke ændrer sig i forbindelse med tilflytning, og da dette element er registreret for stort set samtlige personer i tilflytterregistret, og da en stor del af den service som BCB yder, tager udgangspunkt i hele familiens/ parrets/ den enliges tilflyttergruppe, vurderer vi at denne del af registret er stærkt, hvorfor de udvalgte interviewpersoner er baseret på netop en familietype/ beskæftigelses typologi.

5 Flyttemønstre i Danmark

Det er påfaldende, at det samlede antal flytninger (bruttoflytning) er langt større end nettoflytninger, både i bykommuner og i yderkommuner.

I yderkommunerne ses en lille nettofraflytning, dog skjuler dette en nettofraflytning af unge i alderen 18-24 år og en nettotilflytning af voksne i alderen 25-64 år.

I bykommunerne ses en nærmest identisk til- og fraflytning (altså stort set ingen nettoflytning).

Det forklares af en skjult omvendt udvikling af yderkommunerne, idet der sker en nettotilflytning af unge i alderen 18-24 år og en nettofraflytning af voksne i alderen 25-64 år.

En tilsvarende lav nettoflytning ses i land- og mellemkommuner. Overordnet set er der således næsten overensstemmelse mellem antallet af til- og fraflytninger i alle kommunetyper.

Med hensyn til flytteafstand er det påfaldende, at langt de fleste flytninger sker over korte afstande. Det største antal flytninger er således kommuneinterne flytninger, det næststørste antal flytninger

er mellemkommunale flytninger (ofte mellem nabokommuner) og kun et lille antal flytninger er mellemregionale flytninger (igen ofte mellem naboregioner). Omtrent 60% af det samlede antal flytninger sker internt i kommunen.

Indsamling af data om flytninger sker primært ved hjælp af tre metoder: kvantitative indsamlinger af registerdata og statistik, kvalitative undersøgelser i form af f.eks. interviews og en mellemting mellem det kvantitative og det kvalitative i form af f.eks. survey-undersøgelser. Alle tre metoder har fordele og ulemper, og det bedste resultat fås formentlig ved at kombinere metoderne.

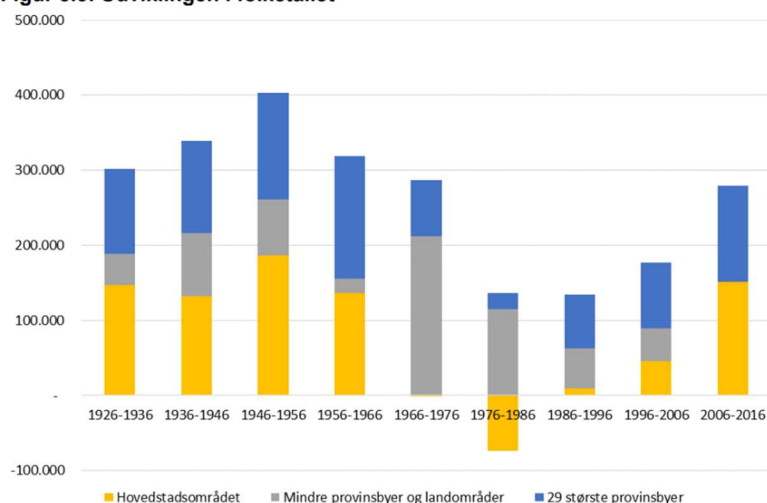
På trods af det store fokus på de udfordrede land- og yderkommuner i den gængse debat ses således et mere komplekst, nuanceret billede uden en klar ensretning i udviklingen. De fleste kommuner oplever meget lille nettoflytning og meget stor bruttoflytning. Man kan tale om en dobbelturbanisering, idet det ikke kun er de store byer, der oplever vækst, men også de mindre byer og tillige visse landkommuner. Flyttebevægelserne er således ikke entydige¹.

---

¹ Andersen, H. T., & Nørgaard, H. (2018). Bosætning og flyttemønstre i Danmark – en oversigt. Økonomi og Politik, 91(4), 7-19.

5.1 Historiske Bevægelser

Figur 3.3: Udviklingen i folketallet

Note: De 29 største provinsbyer er defineret som de byer der har mindst 20.000 indbyggere i 2016.
Kilde: Statistikbanken BY1, BEF4 og BEF44, Folkemængden – Statistiske Meddelelser fra Danmarks Statistik

Tre overordnede faser:

- *en urbaniseringsperiode ca. 1850-1930 med stigende befolkningstal i byerne på bekostning af landet*
- *en ex-urbaniseringsperiode ca. 1930-1990 med vækst i forstadskvarterer, småbyer, landsbyer m.m.*
- *en re-urbaniseringsperiode fra ca. 1990 med ny vækst i de større byer*

Ser man på den længere historiske udvikling i flyttebevægelser internt i Danmark kan man skelne tre overordnede faser i denne udvikling: en urbaniseringsperiode ca. 1850-1930 med stigende befolkningstal i byerne på bekostning af landet, en ex-urbaniseringsperiode ca. 1930-1990 med vækst i forstadskvarterer, småbyer, landsbyer m.m., og en re-urbaniseringsperiode fra ca. 1990 med ny vækst i de større byer. Den generelle tendens igennem de sidste 150 år har således været mod byerne, men der har ikke været tale om en ensrettet udvikling.

Samme variation ses hvis man kigger nærmere på perioden 1980-2017. Det samlede antal flytninger per år er stigende igennem perioden med hele 870.000 årlige flytninger i 2017, svarende til 15% af befolkningen. Dog er der store aldersmæssige forskelle: unge i aldersgruppen 18-24 år er langt de mest mobile, hvorimod antallet af flytninger falder drastisk i gruppen over 25 år og når et stabilt, lavt niveau for dem over 55. Antallet og retningen af flytningerne hænger desuden nøje sammen med økonomiske konjunkturer. Der ses markant flere flytninger under højkonjunkturer end under lavkonjunkturer. Samtidig ses en nettobevægelse væk fra de store byer under højkonjunkturer, mens en nettobevægelse mod de store byer ses under lavkonjunkturer.

5.2 Tilflyttertyster

Nyuddannede	Tilflyttere med børn	Etablerede tilflyttere på mindst 40 år
<p>Flytter primært grundet jobmuligheder</p> <p>Meget mobile og vil gerne kickstarte deres karriere. Bliver dog sjældent boende i længere tid</p>	<p>Vil gerne væk fra byerne til et sted</p> <p>hus og have</p> <p>kort transporttid</p> <p>tæt på naturen, gode opvækstvilkår osv.</p> <p>Ofte mere permanent end blandt de nyuddannede</p>	<p>Søger ofte enten et nyt karrierespor eller et roligere arbejdsliv. Disse flytninger kan være permanente eller mere kortvarige</p>
<p>På tværs af disse grupper ses også folk, der flytter tilbage til deres hjemstavn efter endt uddannelse</p>		

- *Unge i aldersgruppen 18-24 år er langt de mest mobile*
- *Antallet af flytninger falder drastisk i gruppen over 25 år*
- *Stabilt, lavt niveau for dem over 55.*
- *Antallet og retningen af flytningerne hænger desuden nøje sammen med økonomiske konjunkturer*
- *I perioden med opsving flytter flere højtuddannede til land- og yderkommuner, efter den økonomiske krise ses et fald.*

I forhold til flyttemotiver ses to teoretiske tilgange til at forstå flytninger: en økonomisk og en sociologisk. Begge viser, at langdistanceflytninger ofte er relateret til beskæftigelse og uddannelse, mens kortdistanceflytninger ofte er boligrelaterede. Dog adskiller de to tilgange sig i den bagvedliggende forståelse af hvorfor flytningerne finder sted. Den økonomiske tilgang antager, at man flytter når og derhen hvor man kan opnå størst økonomisk gevinst.

Man taler om push-pull-faktorer, der gør det attraktivt at flytte fra et område til et andet område ud fra økonomiske overvejelser. Den sociologiske tilgang antager derimod, at de bagvedliggende forklaringer på flytninger er mere komplekse end ren økonomisk vinding og understreger eksempelvis holdninger, værdier og betydningen af begivenheder i et menneskes livscyklus såsom behov for uddannelse, at få børn, at blive skilt, at miste sit job, at få et nyt job, at gå på pension osv. Denne tilgang lægger således større vægt på det enkelte menneskes agency.

5.3 Kommunal Bosætningsindsats

45 kommuner har udpeget specifikke målgrupper. Målgrupperne kan være baseret på socioøkonomi, geografi eller livsstil, samt en diverse gruppe. Socioøkonomiske målgrupper er særligt børnefamilier, unge og seniorer. Geografiske målgrupper er typisk enten pendlere eller borgere i nabokommuner. Livsstilmålgrupper kan f.eks. være ressourcestærke borgere eller "outdoor"-typer. Diverse er meget diffus og indeholder udtryk som "forskellige målgrupper" og "potentielle tilflyttere" uden at specificere hvilke².

CRT har i forbindelse med denne evaluering særligt gennemgået de 16 yderkommuners tilflytterstrategier.

Kalundborg Kommune	Nyuddannede, indpendlere, seniorer 60+, børnefamilier
Thisted Kommune	Ingen officielle målgrupper, men tydeligt fokus på Outdoor-typer, Unge, Børnefamilier, Borgere med "de rette kompetencer", Beskæftigede/karrieremennesker, "Den grønne sektor"
Morsø Kommune	mangler
Lemvig Kommune	Unge i alderen 25-40, "gerne med børn eller med drømmen om at få børn"
Struer Kommune	mangler

² Mayland Olsen, Jeanette (2016): Bosætningsindsatser i danske kommuner: kommer børnefamiliernes nu? Analyse af

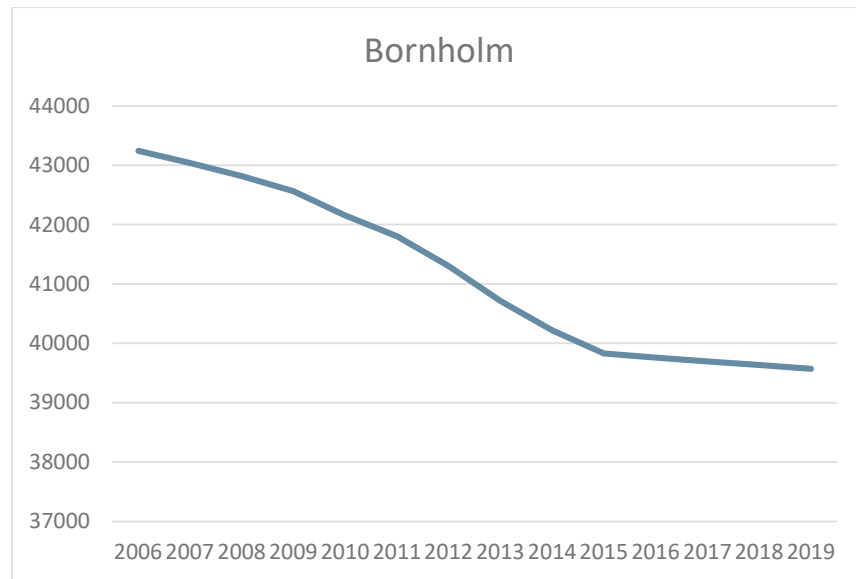
Vesthimmerland Kommune	Alle aldersgrupper, (dog stort fokus på at unge, der er fraflyttet i forbindelse med uddannelse, skal flytte tilbage igen).
Ringkøbing-Skjern Kommune	Plan om at udarbejde klare målgrupper, dog fokus på Outdoor-typer, Beskæftigede, (Børnefamilier)
Varde Kommune	Arbejdsimmigranter, særligt ukrainere, polakker og rumænere Fokus på Outdoor-typer og arbejdere
Tønder Kommune	mangler
Langeland Kommune	mangler
Ærø Kommune	Studerende og undervisere til Øens navigationsskole og maritime HF-uddannelse, Iværksættere på det maritime område.
Lolland Kommune	Færdiguddannede, Beskæftigede
Norddjurs Kommune	mangler
Samsø Kommune	mangler
Læsø Kommune	Beskæftigede → " Fokus er på bosætning gennem facilitering af flere arbejdspladser. De skal primært findes, hvor der er vækstpotentiale - dvs. turismeerhverv, fiskeri og stedbundne råvarer til forarbejdning og branding."
Skive Kommune	Specialiseret eller højt kvalificeret arbejdskraft som egnens virksomheder efterspørger Yngre, erhvervsaktive borgere, børnefamilier, yngre potentielle tilbageflyttere

bosætningsstrategier og -indsatser i danske kommuner. København, Geomatic A/S.

6 Flyttemønstre for Bornholm

Helt overordnet ser befolkningsudviklingen på Bornholm sådan ud.

Figur 1: Befolkningens udvikling på Bornholm 2006-2019

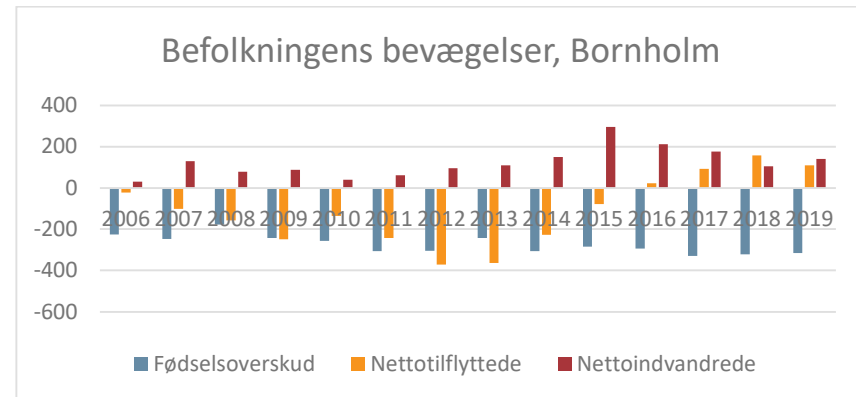
Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken

Vi ser et relativt drastisk fald i perioden 2006-2015, hvorefter faldet 'knækkes' og der sker et mere begrænset fald.

Den demografiske udvikling er et resultat af tre overordnede typer af balancer: fødselsoverskuddet (hvor mange bliver født i forhold til hvor mange der dør); nettotilflytningen (hvor mange der tilflytter i forhold til hvor mange der fraflytter); og nettoindvandringen (hvor

mange der udvandrer til udlandet i forhold til hvor mange der indvandrer til Bornholm fra udlandet).

6.1 Udvikling Bornholmere

Kilde: Danmarks statistik, Statistikbanken

Figuren viser at der i hele perioden 2006-2019 har været en positiv nettoindvandring, det vil sige et overskud af tilflyttere der flytter til Bornholm direkte fra udlandet og at denne tendens havde et højdepunkt i 2015, hvorefter overskuddet er faldet en smule, om end den positive nettoindvandring fortsætter.

Figuren viser samtidig at der i hele perioden har været et fødselsunderskud, det vil sige flere døde end fødte og at den negative tendens er stigende, således at den siden 2017 har været på over minus 300 personer årligt. Fødselsunderskuddet er større end den positive nettoindvandring og nettotilflytning til sammen, hvorfor befolkningens udvikling er negativ.

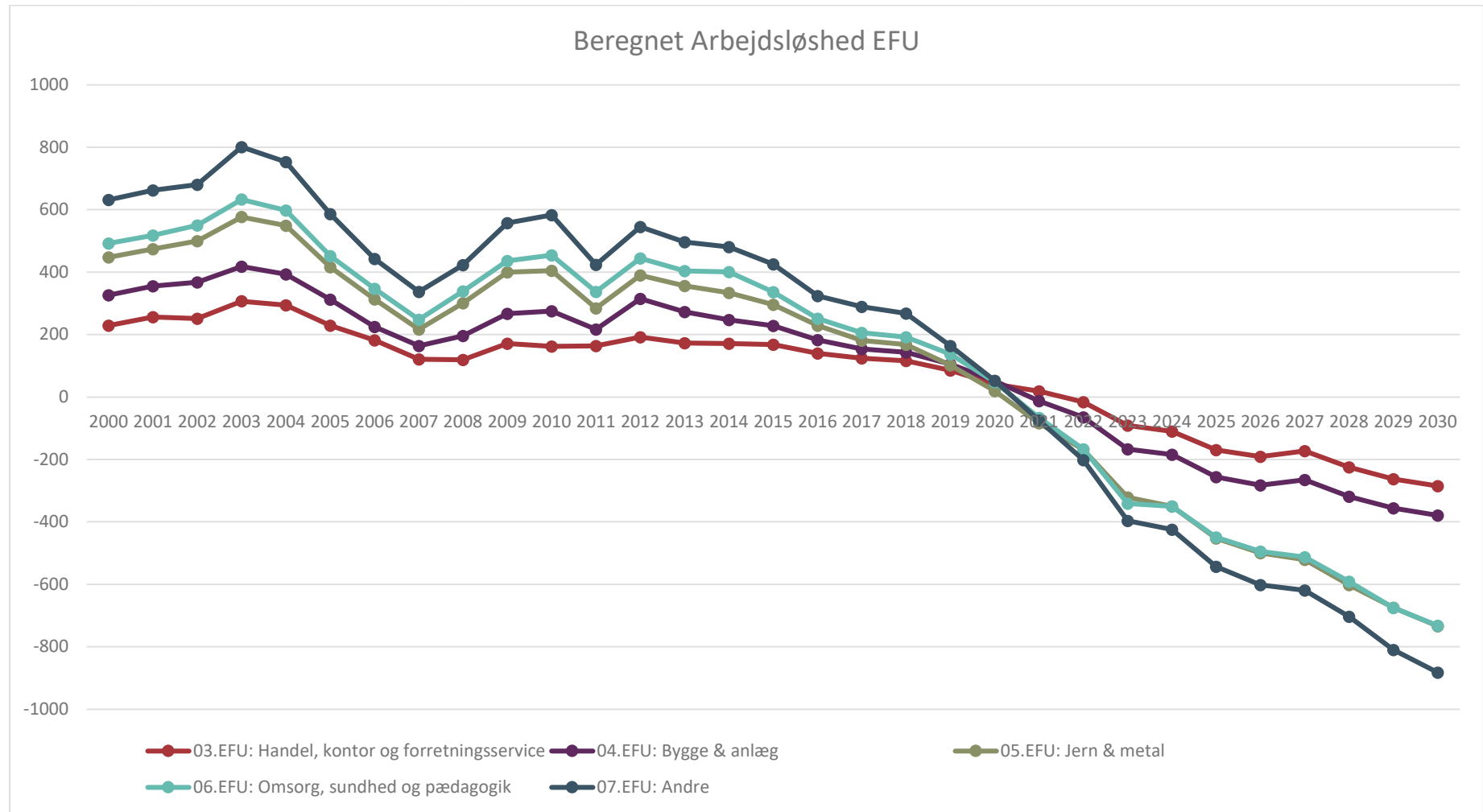
Det interessante, og det som har skabt stor opmærksomhed de seneste år, er at nettotilflytningen er vendt fra at være negativ til at være positiv. Figuren viste at nettotilflytningen var på sit mest negative niveau i 2012 og 2013, hvorefter der er vendt – og siden 2016 har Bornholm oplevet en positiv nettotilflytning, med et foreløbigt højdepunkt i 2018.

På de følgende sider ses en fremskrivning af behovet for kvalificeret arbejdskraft på Bornholm fordelt på de tre uddannelsesgrupper Erhvervsfaglige, mellemlange og videregående uddannelser.

Som det fremgår af graferne vil der for stort set alle faggrupper indenfor de tre typer opstå mangel på det Bornholmske arbejdsmarked. Eneste undtagelser er lange videregående humanistiske uddannelser.

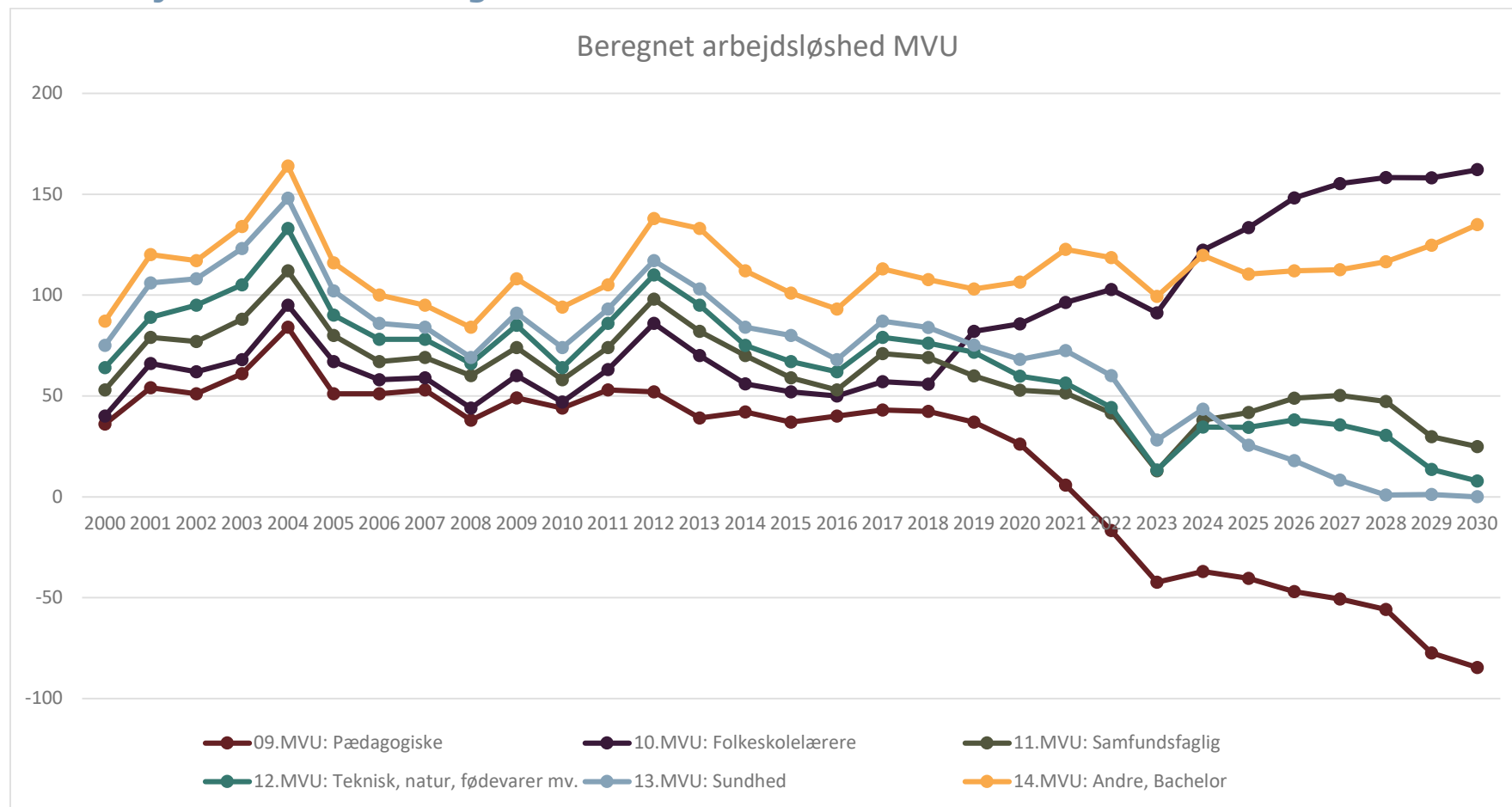
Bemærk at skala på de tre figurer ikke stemmer overens.

6.2 Arbejdskraft Erhvervsfaglige uddannelser

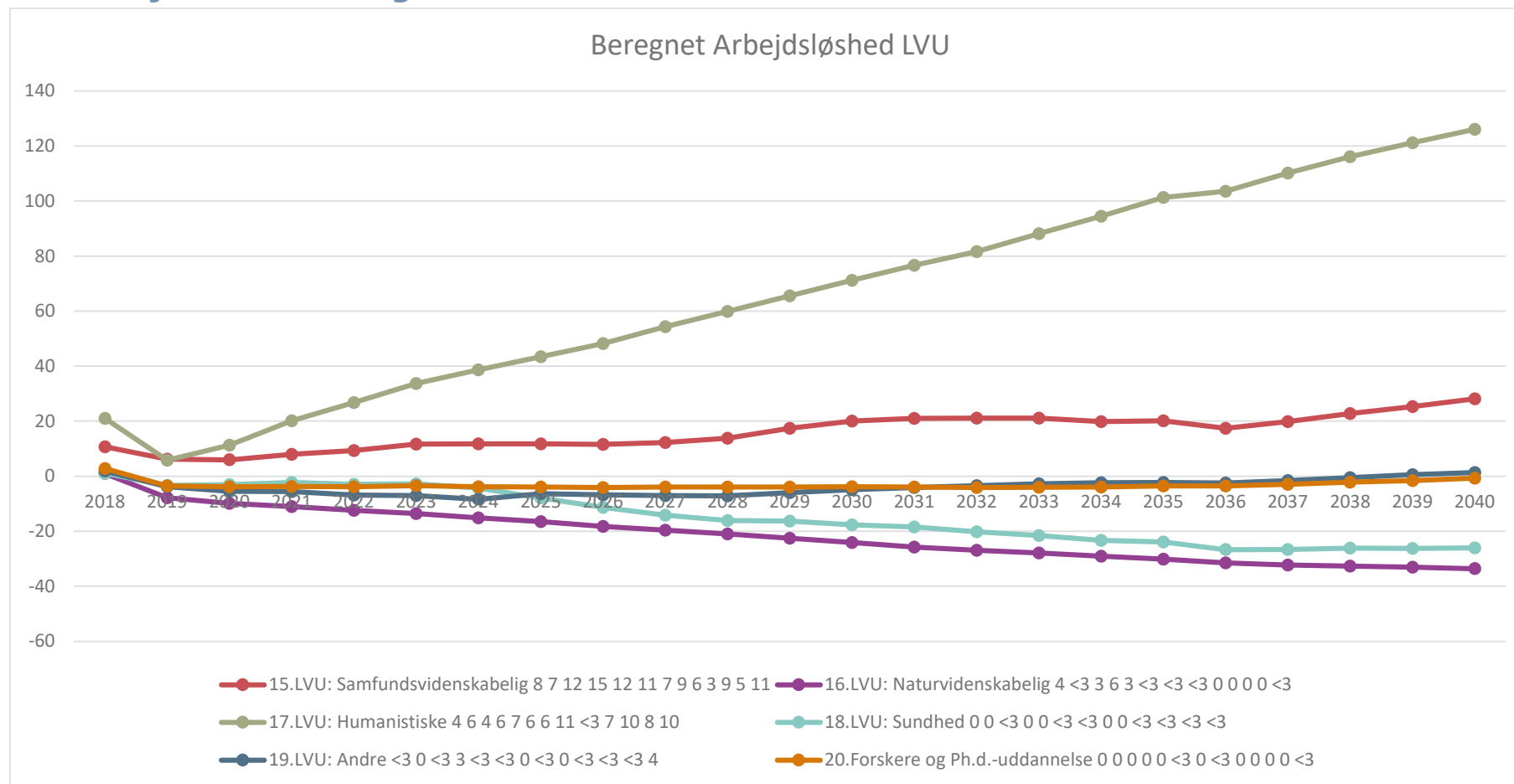

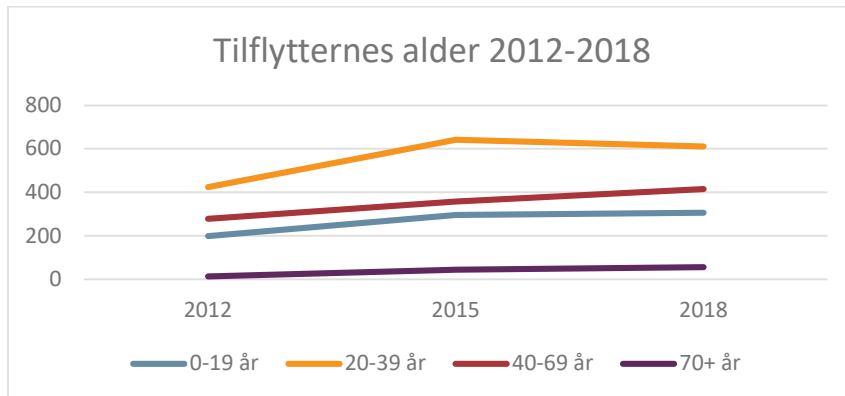
6.3 Arbejdskraft Mellemlange uddannelser

6.4 Arbejdskraft videregående uddannelser

6.5 Tilflytternes alder

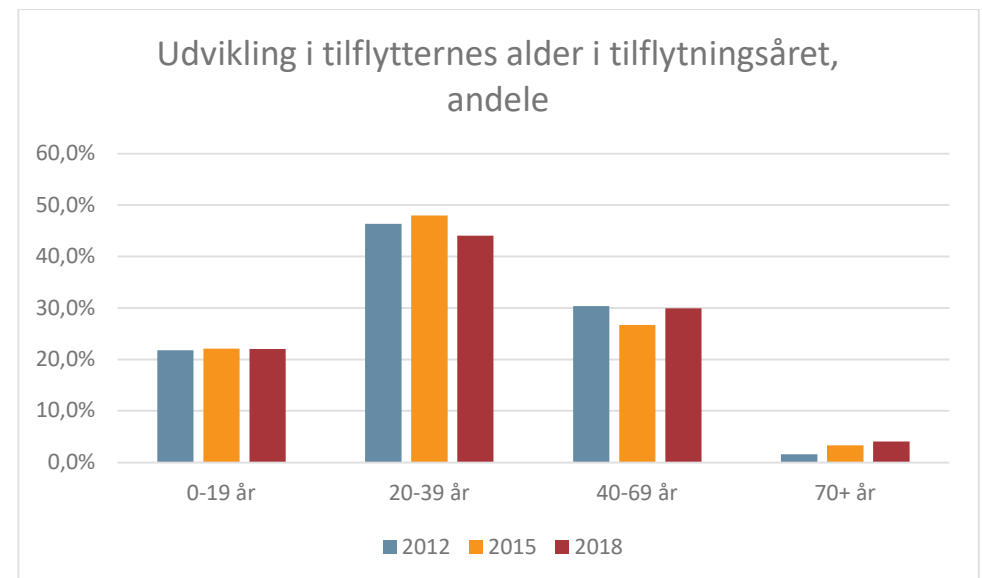
Figuren viser stigningen i antallet af tilflyttere fordelt på tilflytternes alder og sammenligner 2012 med 2015 og 2018. Overordnet ser vi, at det største antal tilflyttere er i alderen 20-39 år, efterfulgt af tilflyttere i alderen 40-69 år. Den tredjestørste gruppe er børn, nemlig de 0-19årige, mens de 70+ årige ligger på en fjern fjerde plads. Ser vi dette i perspektiv til de tilflyttergrupper som mange yderkommuner ønsker at tiltrække, klarer Bornholm sig godt.

Kigger vi på udviklingen fra 2012-2018, ser vi at det primært er blandt de 20-39årige at der er sket en stigning og at denne stigning, som vi så ovenfor, primært er sket i perioden 2012 til 2015, hvorefter der sker et lille fald blandt tilflytterne i denne aldersgruppe. Vi ser også, at det kun er denne aldersgruppe hvor der sker et fald, mens udviklingen for de andre aldersgrupper forsætter med at være positiv, især blandt

de 40-69årige. Blandt børnene, de 0-19 årige, hvis tilflytning formentlig er knyttet til tilflytningen blandt voksne i alderen 20-39 år, sker der en stigning fra 2012 til 2015, hvorefter antallet stagnerer.

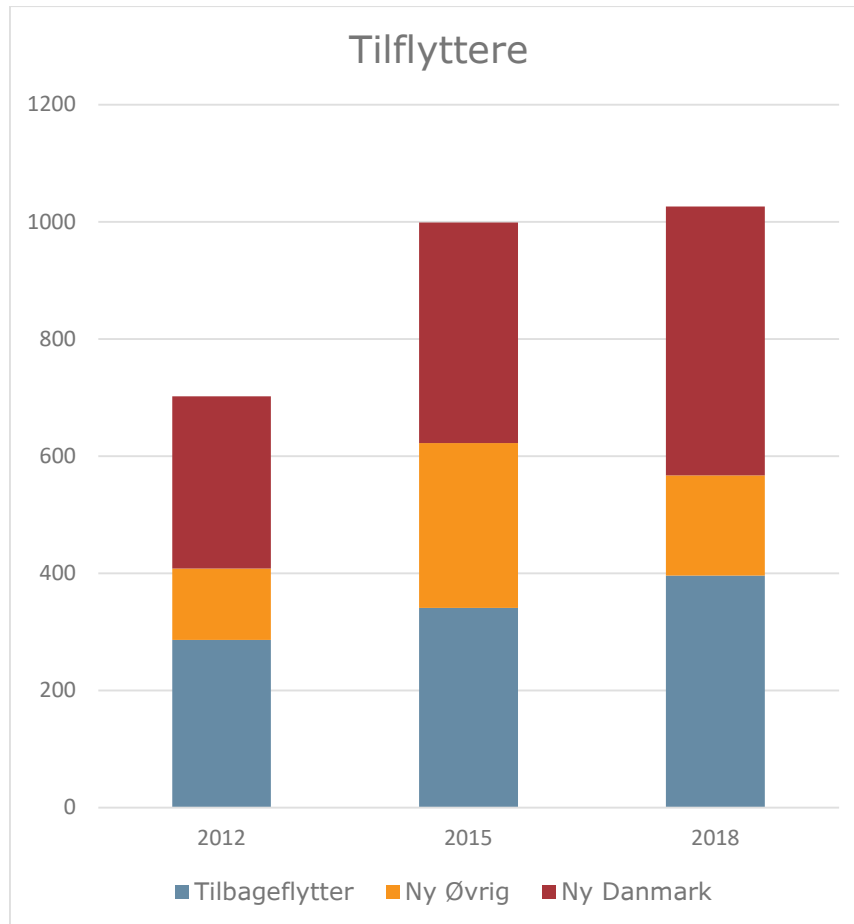
Endelig ser vi en jævn, relativt lav stigning gennem hele perioden for tilflyttere i pensionistalderen.

For at vurdere tendenserne ordentligt, er det dog bedst at anskue udviklingen ud fra hvilken andel de forskellige tilflytteraldersgrupper udvikler sig.

Figuren viser, at mens der er stort set lige store andele 0-19årige blandt tilflytterne, sker der en forskydning mellem de voksne tilflyttere, hvor andelen af 20-39årige

stiger mest mellem 2012 og 2015, mens den falder igen fra 2015 til 2018. Blandt de 40-69årige, er der sket et andelsmæssigt fald mellem 2012-2015 og en stigning mellem 2015 til 2018. Gennem hele perioden er der sket en jævn stigning blandt de 70+ årige, men gruppen udgør samlet kun en begrænset andel blandt tilflytterne.

Mens andelen af tilbageflyttere er steget svagt, er andelen af danske nyttilflyttere øget væsentligt. Dette særlig 2015-2018.

Den store udlandske tilflytning i 2015 hænger sammen med en ekstraordinær stor tilflytning af flygtninge samme år.

7 BCB forskellen

I dette afsnit gennemfører vi en statistisk sammenligning mellem de tilflyttere som BCB har været i kontakt med i løbet af 2019 og alle tilflyttere i 2018.

Der er tale om en tillempet analyse, således at forstå at der ikke er tale om en direkte sammenligning mellem den samme population.

De registerstatistiske data, der analyserer alle tilflyttere er baseret på registeropgørelser i 2018, mens BCBs datasæt, som tidligere nævnt, er baseret på deres tilflytterservice i 2019.

Der er således tale om en sammenligning, der gerne skulle give et billede af om BCB arbejder med en særlig delmængde af tilflyttere, altså nogle særlige tilflyttertyster, eller ej

Inden vi giver os i kast med sammenligningen ser vi derfor nærmere på karakteristika for den samlede gruppe af tilflyttere.

Der er i alt 1.026 voksne tilflyttere til Bornholm i 2018. Disse består af 275 personer, som er en del af et par uden børn, 292 indgår i familier med børn og 459 er enlige uden børn.

Alle andre tilflyttere – de ældre og børnene – indgår ikke i denne del af analysen.

Tilflyttere i 2018	All	Typologi				
		1. Alle par uden børn (20-69)	2. Alle familier med børn (20-69)	3. Alle enlige uden børn (20-69)	4. Alle 20-39 år	5. Alle 40-69 år
All	1026	275	292	459	611	415
Tilbageflytter						
Ja	396	82	138	176	269	127
Nej	630	193	154	283	342	288
Koen						
Kvinde	511	137	167	207	315	196
Mand	515	138	125	252	296	219
Alder						
20-39 år	611	110	223	278	611	.
40-69 år	415	165	69	181	.	415

Når vi kun fokuserer på de voksne i den arbejdsdygtige alder, var der i alt 1.026 tilflyttere til Bornholm i 2018.

Tabellen viser at den overordnede kønsmæssige fordeling blandt tilflytterne er nogenlunde ligelig med 511 kvindelige og 515 mandlige tilflyttere. Af disse var 396 eller 38,6% tilbageflyttere, mens 630 eller 61,4% var ny-tilflyttere.

Ser vi på alder er der, som det også er fremgået af figurerne ovenfor, en overvægt af 20-39årige, i forhold til de 40-69årige.

	Tilbageflytter	Nytilflytter
Alle	39%	61%
Kvinde	39%	61%
Mand	38%	62%
20-39 år	44%	56%
40-69 år	31%	69%
Par uden børn	30%	70%
Par med børn	47%	53%
Enlige uden børn	38%	62%

Sammenligner vi tilbageflyttere med ny-tilflytterne, er der heller ikke her den store kønsmæssige forskel. Ud af de godt 500 tilflyttende kvinder er 200 tilbageflyttere, mens lidt over 300 er ny-tilflyttere og samme mønster er gældende for mændene, med en lille overvægt at ny-tilflyttende mænd i forhold til tilbageflyttere.

Her ser vi dog en markant forskel i andelen der er tilbageflyttere. Blandt de 20-39årige tilflyttere er hele 44 % tilbageflyttere, mens 66% er ny-tilflyttere. Blandt de 40-69årige tilflyttere, er 30,6% tilbageflyttere, mens 69,4% er ny-tilflyttere.

Overvægten af tilbageflyttere blandt de yngre voksne skal nok tolkes i et translokalt perspektiv, nemlig således

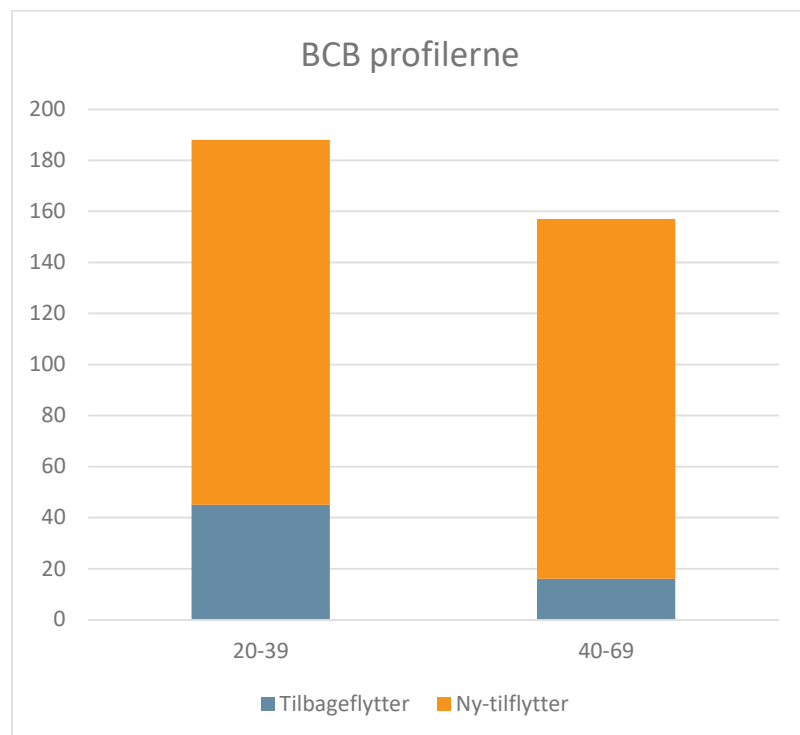
at flere af de unge voksne er personer, der enten har påbegyndt eller gennemført en videregående uddannelse uden for Bornholm og som er (måske midlertidigt) flyttet tilbage til Bornholm i forbindelse med ophør/skift eller afslutning på uddannelsen.

Sammenlignes gruppen af tilbageflyttere med nytilflyttere får man straks øje på at Par med børn og voksne i alderen 20-39 år er overrepræsenterede blandt tilbageflyttere. Blandt nytilflyttere er der flere par uden børn, og flere 40-69-årige.

Vi ser med andre ord at tilbageflyttere i høj grad er børnefamilierne. Vi så i afsnittet 5.2 Tilflyttertyper ovenfor, at netop denne gruppe, børnefamilier, har en højere grad af permanent bosætningskarakteristik. Som nytilflyttere er de dog svære at få fat på.

7.1 BCB har fat i nytilflyttere

BCB er primært og i høj grad i kontakt med nytilflyttere.

Det kan derfor overraske at se nærmere på fordelingen af familietyper blandt BCB tilflytterne sammenlignet med de øvrige tilflyttergrupper.

7.2 BCB og familietyper

Her fremgår det tydeligt at BCB i høj grad servicerer netop børnefamilier. Hvor børnefamilier i gennemsnit

udgør 29% af alle tilflyttere, og 35% blandt tilbageflyttere, udgør de hele 43% af alle BCB tilflytterne

	Par uden børn	Familier med børn	Enlige uden børn	Total
Alle	275	292	459	1026
Alle	27%	29%	45%	100%
BCB	97	164	125	386
BCB	25%	43%	32%	100%
Tilbage	82	138	176	396
Tilbage	21%	35%	44%	100%

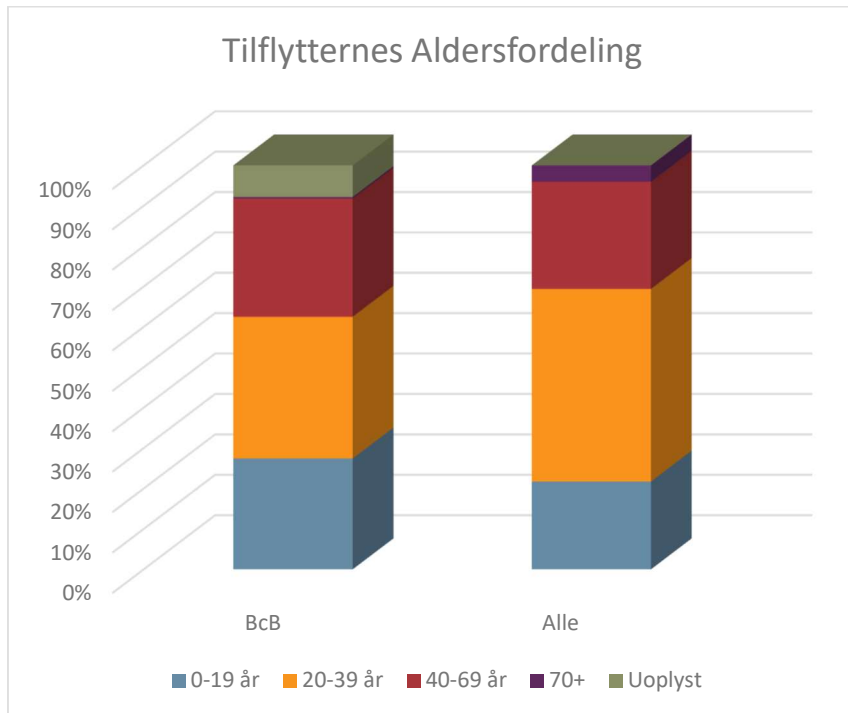
7.3 BCB aldersfordeling

De mange børnefamilier påvirker alderssammensætningen.

	BCB	Alle
0-19 år	27%	22%
20-39 år	35%	48%
40-69 år	29%	27%
70+	0%	4%

Uoplyst	8%	0%
Total	100%	100%

Tallene ses også af figuren nedenfor.

Der er blandt BCB tilflyttere flere børn og færre 70+. Overordnet kan vi sige, at BCB i 2019 har været direkte eller indirekte i kontakt med hvad der svarer til 41 % af alle tilflyttere i 2018.

Da deres services ikke er målrettet børn, kan vi sige at de har været i kontakt med 188 voksne mellem 19 og 39

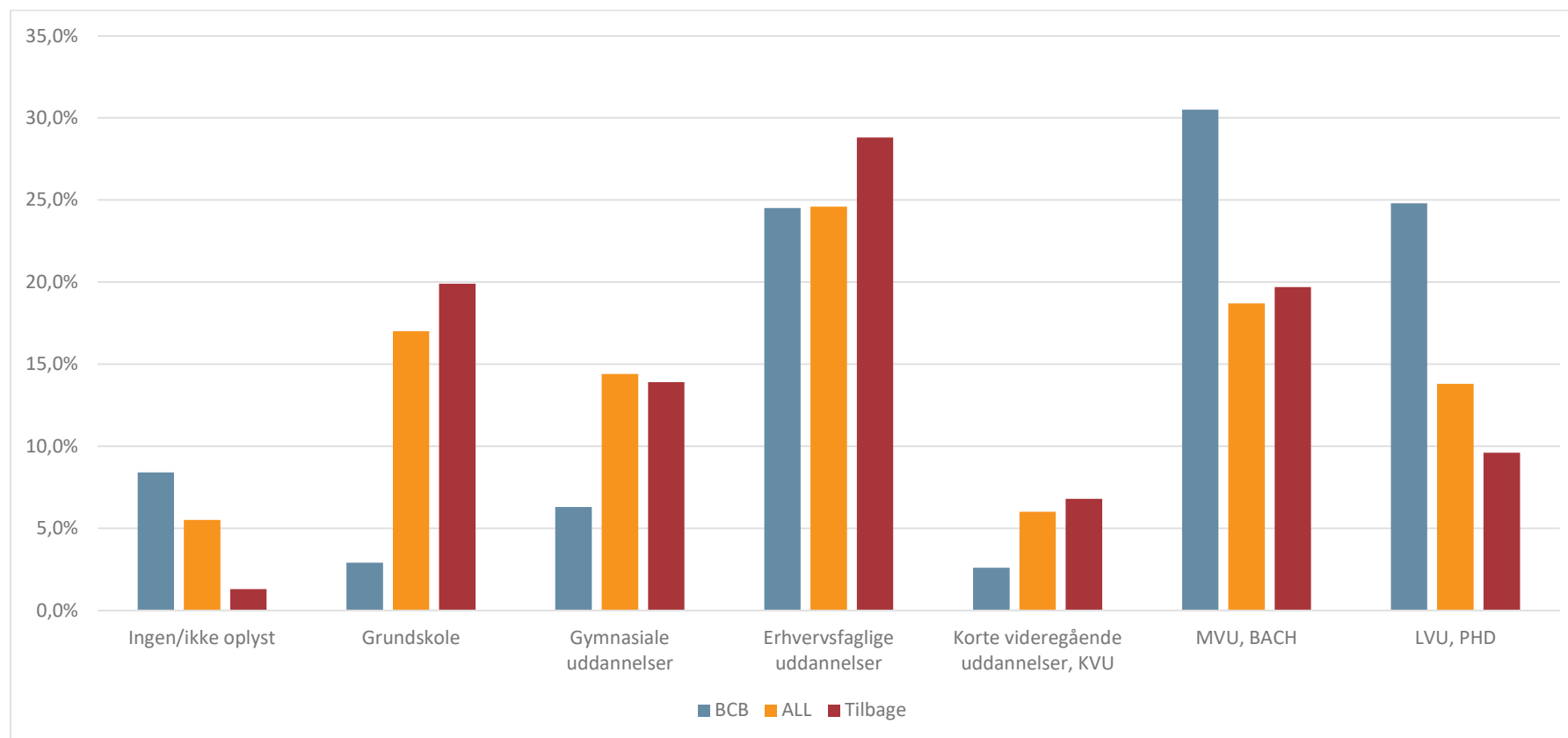
år ud af 623 tilflyttere i samme aldersgruppe. Det svarer til 30 %.

Dertil har de været i kontakt med 157 ud af 347 tilflyttere i alderen 40-69 år, svarende til 45 %. Og endelig har de været i kontakt med blot 2 ud af 53 tilflyttere som er 70 år eller derover. Da der samtidig er 42 personer, som de har været i kontakt med, hvor kontakten enten var per telefon/ overfladisk, så de ikke indhentede tilstrækkeligt med informationer, eller var i kontakt med havde svært ved at bedømme alderen, må vi påtænke, at procentandelen for de 20-69 årige reelt lå højere.

7.4 BCB og de uddannede

BCB har i høj grad fat i de uddannede. Det gælder både erhvervs-faglige, mellemlange og lange videregående uddannelser. Særligt for de to sidstnævnte er de overrepræsenteret ift alle-gruppen og tilbageflytterne. BCBs andel af tilflyttere med en professionsbachelor, en bachelor, en kandidat eller en Phd uddannelse er en del højere end for de andre tilflyttersegmenter. De erhvervsuddannedes andel blandt BCBs tilflyttersegment er også høj, men ikke højere end for de andre tilflyttertyper. Til gengæld er der relativt få med kun en grundskole, gymnasial samt kort videregående uddannelse.

I perioden for de udførte interviews kørte en udbredt debat i de bornholmske medier omkring den oplevede mangel på stillinger for højtuddannede. Det kan dårligt undgås at den megen fokus på dette tema kan have påvirket vores interview. Vi har derfor lavet en særkørsel for at fastslå hvordan jobsituationen statistisk ser ud for tilflyttere med lang videregående uddannelse.

Nedenfor ses status i hhv 2015 og 2018 for tilflyttere anno 2012 med en lang videregående uddannelse samt status 2018 for tilflyttere anno 2015.

Af tilflyttere med lang videregående uddannelse der flyttede til i 2012 var 21,6% fraflyttet i 2015. I 2018 var dette tal steget til 23%. Også 23% af Tilflyttere fra 2015 med en lang videregående uddannelse var fraflyttet i 2018.

Beskæftigelse på øen var der 43,2% af tilflytterne fra 2012 der havde i både 2015 og 2018. Af samme gruppe tilflyttere i 2015 havde 48,3% beskæftigelse i 2018. Der er for de tre situationer en ikke-beskæftigelse for gruppen på 16-19%.

Nov 2015-status for LVU-tilflyttere fra 2012	N	ColPctN
Bor på Bornholm, besk	32	43,2
Bor på Bornholm, ikke besk	14	18,9
Bor på Bornholm, pendler	7	9,5

Fraflyttet til DK	16	21,6
Ikke i DK (død/udv)	5	6,8
Alle	74	100,0
<hr/>		
Nov 2018-status for LVU-tilflyttere fra 2012	N	ColPctN
Bor på Bornholm, besk	32	43,2
Bor på Bornholm, ikke besk	13	17,6
Bor på Bornholm, pendler	2	2,7
Fraflyttet til DK	17	23,0
Ikke i DK (død/udv)	10	13,5
Alle	74	100,0
<hr/>		
Nov 2018-status for LVU-tilflyttere fra 2015	N	ColPctN
Bor på Bornholm, besk	42	48,3
Bor på Bornholm, ikke besk	14	16,1
Bor på Bornholm, pendler	6	6,9
Fraflyttet til DK	20	23,0
Ikke i DK (død/udv)	5	5,7
Alle	87	100,0

7.5 Tilflytternes beskæftigelsesbrancher

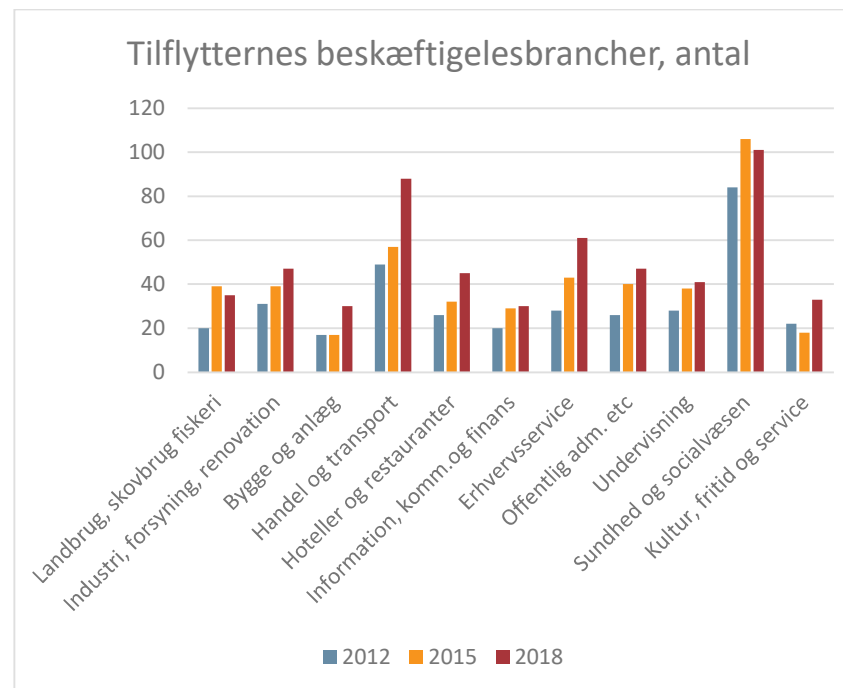
I dette afsnit undersøger vi tilflytternes beskæftigelsesbrancher. Dette er en oplysning som er baseret på tilflytternes beskæftigelsesbranche målt primo november i tilflytningsåret.

Det betyder:

- hvis man er flyttet til Bornholm i løbet af november eller december, er oplysningen baseret på hvor man var beskæftiget før flytningen.
- Hvis man ikke er i beskæftigelse – og det gælder også børn og andre personer uden for arbejdsmarkedet – er oplysningen ukendt.

Figuren nedenfor er således udtryk for i hvilken branche tilflytterne er i beskæftiget, i november i det år de er tilflyttet Bornholm

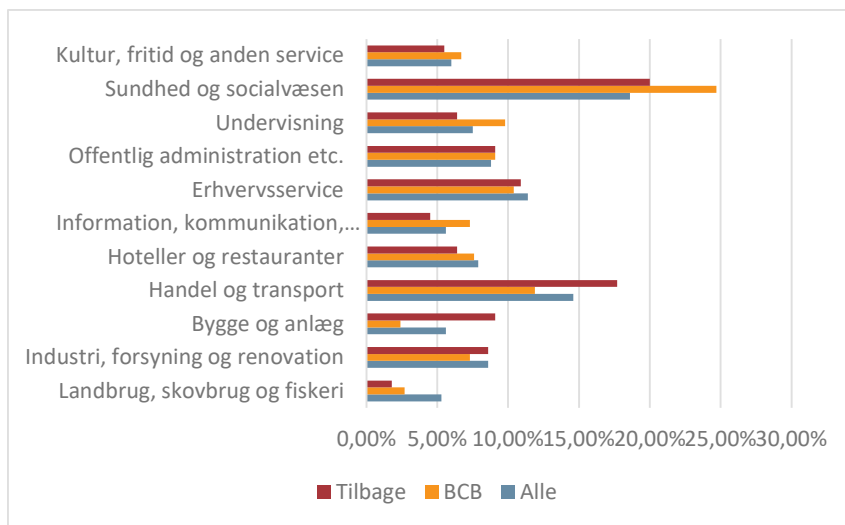
Som det fremgår er der variation over årene men dog tydelige tendenser. Eksempelvis er der mange blandt tilflytterne der er beskæftiget indenfor Social- og sundhedsvæsenet. Bygge og Anlæg oplevede i 2018 en meget stor travlhed hvilket måske er hvad der ses afspejlet i tallene.

Sammenligner vi hvilke brancher BCBs tilflyttere er beskæftiget indenfor eller søger beskæftigelse indenfor set i relation til alle tilflyttere til Bornholm i 2018, skal det bemærkes, at BCBs datasæt har en anden opgørelsesmetode end Danmarks statistiks registerdata. Mens registerdata fra Danmarks statistik er opgjort på basis af tilflytternes faktiske beskæftigelse primo november i tilflytningsåret, er BCBs datasæt baseret på de brancher som tilflytterne søger arbejde indenfor eller har arbejde indenfor. Når vi alligevel sammenligner, er det fordi at BCBs tilflyttergrupper har kompetencer indenfor den branche hvor de søger job og dermed står

deres arbejdskraft til rådighed for det bornholmske arbejdsmarked.

I begge datasæt er der uoplyste. Blandt alle tilflyttere skyldes det personer der er uden beskæftigelse. Det drejer sig om i alt 493 personer. I BCBs datasæt drejer det sig om i alt 59 voksne ud af i alt 387 voksne i deres register. Følgende tabel og figur er branchefordelingen uden de uoplyste.

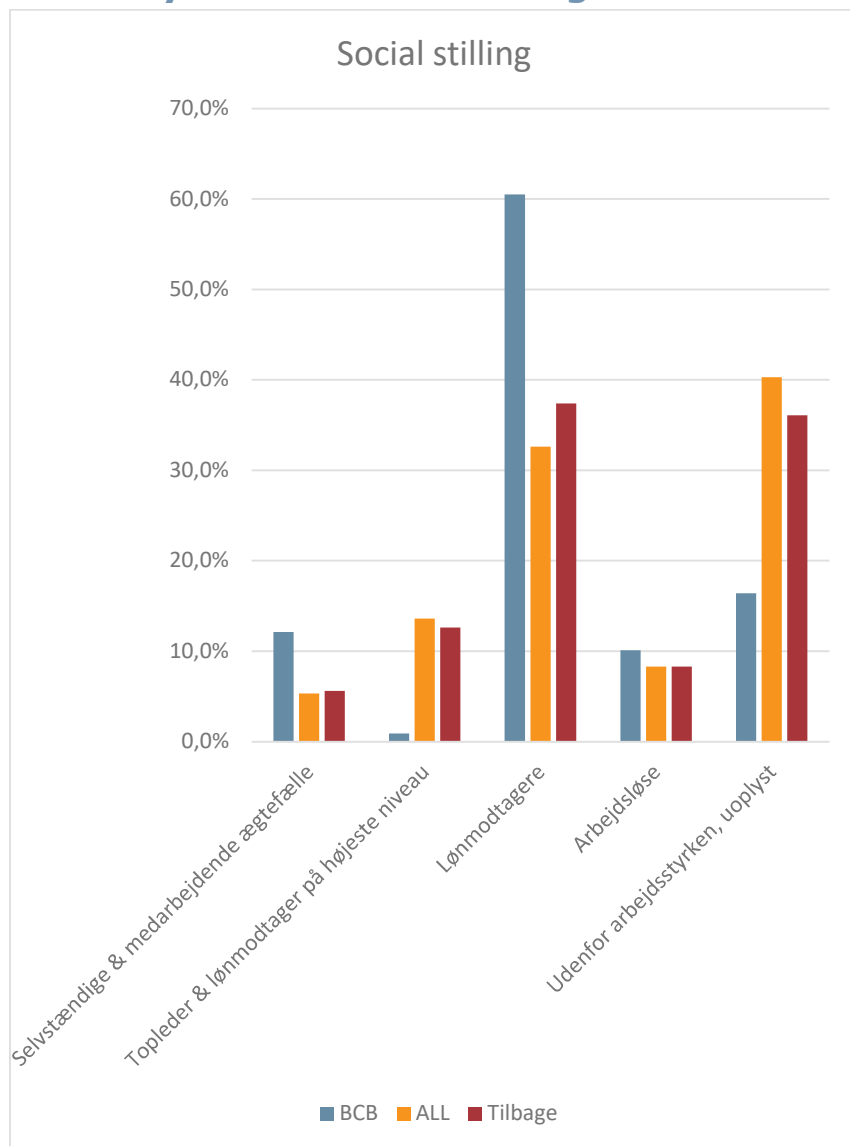
Det fremgår af figuren at de tilflyttere som BCB er i kontakt med har arbejde eller søger arbejde i nogenlunde samme brancher som alle tilflyttere og tilbageflytterne. Der er dog nogle udtalte undtagelser. BCB tegner sig for en relativ stor andel af personer der er ansatte eller søger ansættelse indenfor social- og sundhedsvæsenet, hvor de er `overrepræsenteret` i forhold til de andre tilflyttergrupper. De er også, men i

mindre grad `overrepræsenterede` indenfor undervisning, kultur, fritid og anden service, samt information, kommunikation, finansiering og forsikring. De er til gengæld `underrepræsenterede` inden for bygge og anlæg, handel og transport, industri, forsyning og renovation og erhvervsservice, selvom forskellen her er ganske begrænset.

Sammenlignes tilbageflytterne er de `overrepræsenterede` indenfor brancherne bygge og anlæg samt handel og transport, mens de er `underrepræsenterede` indenfor landbrug, skovbrug og fiskeri samt hoteller og restauranter og information, kommunikation, finansiering og forsikring.

Beskæftigelsesbranche er en smule usikker pga forskellene i opgørelsesmetoder. F.eks. var 2019 præget af færdiggørelsen af flere store anlægsprojekter. Og flere håndværkererhverv har udtalt at det i 2019 var lidt nemmere at følge med, hvor 2018 var lidt meget af det gode. Da "Alle" gruppen og "tilbageflyttergruppen" er register talo for 2018, mens BCB er tal opgjørt i løbet af 2019, kan der her snige sig en forskel ind.

7.6 Tilflytteres sociale stilling

Der er en tydelig forskel på tilflytterne der hjælpes til Bornholm af BCB og de øvrige tilflyttere, når man ser nærmere på tilflytternes sociale stilling.

BCB har således færre der i den erhvervsaktive alder er udenfor arbejdsstyrken.

De har omvendt flere lønmodtagere og markant flere selvstændige blandt deres tilflyttere.

8 Opsamling dataanalyse

Som opsummering på den gennemgående analyse ovenfor kan opridses følgende konklusioner:

Der er blandt BCB tilflyttere generelt flere ny-tilflyttere. Der er flere ny-tilflyttede 20-39 årige og flere 40-69 årige både ny- og tilbageflyttede. Der er markant flere børnefamilier på trods af den store andel af nyttilflyttere. Der er flere selvstændige, flere lønmodtagere og flere uddannede. Herunder især markant flere med højere uddannelse.

Særligt er der mange indenfor sundhed og undervisning. Der er desuden færre af de tilflyttede der er udenfor arbejdsstyrken.

- Flere ny-tilflyttere generelt
- Flere nyttilflyttede 20-39 årige
- Flere 40-69 årige
- Par m. børn +++
- Færre enlige
- Flere selvstændige
- Flere lønmodtagere
- Flere m. videregående uddannelse
- Sundhed++
- Undervisning++
- Færre udenfor arbejdsstyrken

9 Opsummering Profil interviews

For de højtuddannede tilflyttere er der behov for en specialitet viden om hvordan tilflytternes kompetencer skal skabe jobs og innovation på Bornholm.

Der er måske i højere grad behov for en intervention mellem de ressourcer og kompetencer de potentielle tilflyttere kommer med og de bornholmske virksomheder.

Der er mindre brug for en bredere tilflytterservice og mere en specialiseret erhvervs- og udviklingsservice.

Det er tydeligt at ét af parrene fraflytter Bornholm igen i løbet af nogle måneder, hvis der ikke sker en drastisk ændring i deres jobsituation. Tilflytterservice er således i høj grad også en fastholdelses-service gennem strukturelle tiltag – altså primært at skaffe folk et job på Bornholm. Der må være tale om en håndholdt indsats.

Endelig gør interviewene det klart at tilflytterne har et positivt indtryk af BRK og deres fleksibilitet både med hensyn til bolig- og institutionsmuligheder.

Det står klart at den 'håndholdte' service, som BCB er i stand til at levere, er afgørende for et hurtigt og positivt resultat for den enkelte tilflytter.

Der er desuden ikke klarhed over hvilke funktioner som AF, Jobcentret, BCB og Tilflytterservice hver især varetager, og det opfattes af flere som om BCB blot linker til allerede opslåede stillinger på Jobnet.

Endeligt står det klart, at alle typer tilflytterarrangementer, både de som BRK arrangerer og de som BCB arrangerer, opfattes som ét - altså fra samme afsender og personificeret i Rune Holm.

I det følgende gennemgås de enkelte profiler

9.1 Profil 1

Parret er i aldersgruppen 20-39 år. Hun har en mellemlang videregående uddannelse med en overbygning. Han har en lang videregående uddannelse. Parret har købt hus på Bornholm og er gravide med deres første barn. De har boet på øen i trekvart år og ingen af dem stammer fra øen. Hun er forblevet ansat i sit tidligere job og har lavet en fleksibel pendlerordning med 4 dage i København og 10 dage med hjemmearbejdsplads på Bornholm. Han er selvstændig og pendler hver uge mandag til torsdag til sin virksomhed udenfor København.

Parret har de seneste seks år boet i andelslejlighed i København. De har beholdt lejligheden til overnatning i hverdagene, hvilket har kunnet lade sig gøre fordi boligafgifterne på begge boliger ikke er så høje. Hun fortæller at det fungerer meget fint at pendle, og de oplever begge at færgeren er både billig og rettidig. Afstanden er ikke længere end andre pendler dagligt, og det fungerer godt med pendlerboligen i København: *"Vi har det bedste af to verdner. Vi bor på Bornholm og har et sommerhus i København"*.

Da huset kom på markedet, slog de til samme dag, de så det, og forhandlede ikke købssum. *"Det var ret ud i det blå, og vi vidste godt, at der er bopælspligt, så det gik ikke med kun at være her i weekenden, og det var vi heller ikke interesseret i"*. Meget hurtigt fik familien kontakt til BCB og et møde i kalenderen, men fik en fornemmelse af at kommunikationsfolk ikke var en gruppe, der var blevet hjulpet tidligere. Derfor efterlyser hun konkrete navne, firmaer eller kredse, som vil kunne hjælpe til jobs indenfor branchen. *"Jeg efterlyser gode råd til hvordan akademikere får jobs herovre. Hvilke netværk skal man være en del af, og hvordan kommer man ind på livet af menneskerne på denne her ø?"*

Parret deltog desuden i et tilflytterarrangement i Gudhjem, men oplevede at det kun handlede om hverdagslivet i Gudhjem, og de kunne ikke se relevansen, da der slet ikke blev talt om jobmuligheder. Parret oplevede mere arrangement som henvendt til personer, der overvejede at flytte til Bornholm: *"Jeg har ikke brug for*

at tale om naturens fortræffeligheder og det bornholmske flag, jeg bor her faktisk, og det gjorde vi alle. Jeg har brug for at vide hvordan man bliver en del af det bornholmske samfund". Parret beskriver, at de var skuffede og opgivende bagefter og ærgrer sig i dag over, at de ikke responderede på oplevelsen.

Hun kan ikke genkende billedet af mange ledige jobs på Bornholm: *"Det er kun hvis man er SOSU eller faglært håndværker - ikke som akademiker."* siger hun. Indenfor de seneste 9 måneder har hun modtaget tre stillingsopslag fra tilflytterservice med henvisning til jobopslag. Hun pointerer på den baggrund, at det er ærgerligt, at man maler et rosenrødt billede af jobsituationen på øen, og peger på, at der er brug for en mere nuanceret beskrivelse af præcis hvilket jobmarked, der er på Bornholm. Derfor foreslår hun, at man både initierer tilflytterarrangementer med fokus på gode råd og netværk, men også konkrete match-making-arrangementer med fokus på jobformidling mellem virksomheder og tilflyttere. Desuden peger parret på, at der først og fremmest er brug for introduktion til relevante virksomheder, hvor hun, efter endt barsel, kan bruge sine kompetencer. Hun er meget bevidst om, at den stilling som hun i fremtiden skal bestride, betyder at hun selv *'skal sparke døre ind'*, som hun udtrykker det, og invitere sig selv på kaffe, da hun er opmærksom på at relevante jobs ikke nødvendigvis bliver opslået ad de officielle kanaler.

Hun slutter interviewet af med at pointere: *"Vi er sådan nogle tilflyttere, der gerne vil blive her resten af vores liv, derfor er det vigtigt at der er fokus på jobsituationen i forhold til den måde man markedsfører Bornholm på."*

9.2 Profil 2

Parret er uden børn i alderen 40-69 år. De kommer oprindelig fra København. Den ene har en mellemlange videregående sundhedsfaglig uddannelse, den anden en lang videregående humanistisk uddannelse. De har boet på Ærø de seneste fire år og har været fast sommergæst i Allinge de sidste 12 år, og blev bare mere og mere glade for Bornholm fra gang til gang.

Parret har drømt om Bornholm siden den ene i 1986 var soldat på Almegårds kasserne. Tanken om at flytte til Bornholm blev siden tænkt i forbindelse med den enes ordination som præst. Da muligheden for beskæftigelse på Ærø i stedet dukkede op, beskriver de samstemmende: *"Det lugtede da lidt af fisk"*. Parret flyttede ikke til Ærø for at afprøve ø-livet, og oplevede også udfordringer på Ærø, til trods for et arbejdsliv som beskrives med stolthed og varme. Desværre blev den ene ramt af stress.

Imidlertid havde parret fået smag for livet på en ø, og tænkte derfor at indgangen til Bornholm var at søge job på Bornholms hospital. Derfor kontaktede parret Rune Holm allerede inden jobsamtalen. Han refererer samtaler således: *"Jeg har tænkt mig at søge et job på hospitalet, og det forestiller jeg mig, at jeg får ... og det gjorde jeg så"*.

Parret beskriver, at Rune Holm gjorde det hele tilgængeligt og åbnede dørene, ikke mindst i forhold til bosætning. De beskriver blandt andet hvordan, Rune Holm hentede den ene i lufthavnen, kørte ham til jobsamtale, havde bagefter arrangeret fremvisning af lejlighederne på 'Slottet', og sørgede for, at der var valgt en lejlighed, inden han blev kørt i lufthavnen igen samme dag. Han beskriver det således: *"Jeg tænkte, da jeg fløj hjem, at nu har jeg fået et arbejde og et sted at bo, det er en god start"*.

Begge peger samstemmende på at Rune Holm har en væsentlig andel i at ankomsten til øen gik så smidig. De beskriver, hvordan de hele tiden modtog beskeder fra øen, og at det næste føltes som et

fyrtårn, der stod og blinkede. For dem føltes det som den røde løber var rullet ud, og den form for personligt engagement kunne andre tilflytterkonsulenter lære af.

Åbne sind, venlighed, ordentlighed, gennemsigtighed, imødekommenhed, et højt serviceniveau og anerkendende kommunikation. Det er ord som parret samstemmende sætter på oplevelsen af det professionelle system på Bornholm særligt læger, socialrådgivere, jobvejledere og det etablerede sygehussystem. De peger samtidig på, at det er en stor tiltrækningsmagnet både når man overvejer tilflytning, men også når man kommer som turist. Parret fortæller: *"Den kæmpe professionelle hjælp vi har fået skal råbes ud fra bjergene. Og det har været en stor oplevelse at iagttage så megen professionalism, for man kan jo ikke vide, hvordan det er, når man flytter til et nyt sted."*

Endnu bruger parret *ikke så mange af de kulturelle tilbud, men i stedet dagligt naturen. "Skov og hav og så en madpakke med. Vi har været meget bevidste om, at vi lige skulle lande på øen, men vi tager tit bilen en eftermiddag og så holder vi ferie i Allinge, ligesom vi har gjort de sidste 12 år."* *"Vi har ikke travlt med at komme herfra, vi elsker at være her, så vi rejser ikke ret meget med hverken fly eller færge"*.

I dag har parret både tandlæge og læge på øen og økonomisk lagt et depositum for lejligheden, der koster ca. 8.000 om måneden, eller har der ikke været andre flytteudgifter end et mindre beløb i forbindelse med flytningen fra Ærø. Parret har desuden solgt en bil. Parret afslutter interviewet med at pointere: *"Vi kan kun tillade os at sige, at alt har været helt vildt, alt er løst op både indeni os og omkring os. Vi har længtes efter det, I har"*.

9.3 Profil 3

Kvinder 40-69 år. Hun enlig uden børn og har flere mellemlange videregående uddannelser. Hun har fast arbejde på Bornholm og pendler ikke. Hun er tilflyttet fra hovedstadsområdet og har ingen relationer til Bornholm. Informanten var ledig efter sygdom, og var derfor opmærksom på behovet for at oplægge sit liv. Hun ønskede lettere adgang til ophold i naturen, mellemmenneskeligt nærvær, et mindre lokalsamfund, kortere daglig transporttid og ønsket om at arbejde i en mindre virksomhed. Hun tænkte derfor: *"Hvorfor ikke søge job på Bornholm"* Målet var fra starten at blive en del af Bornholm og lokallivet på øen. Hun takkede derfor nej til et sæsonjob i en turistvirksomhed med sommerfugle 'ovre fra' og fik i stedet arbejde i en helårsvirksomhed med mange lokale. Hun beskriver det således: *"Jeg kan godt lide, at det er et samfund i samfundet. At det er én maskine, der skal fungere. At vi har vores eget hospital og alt det der. Det hele skal fungere. Jeg kan også godt lide at man mødes i alle mulige sammenhænge. At jeg kan stå ved siden af mine kunder, når jeg handler. Det gør, at man opfører sig helt anderledes"*. Generelt er hun meget tilfreds med livet på Bornholm. Til trods for at arbejdslivet er mere travlt, end hun havde forestillet sig, så er fritiden mindre stressende end tidligere, og på den måde oplever hun, at hverdagen er i balance når dagen er slut. Hun har næsten ikke benyttet sig af tilflytterservice og har ikke deltaget i arrangementer. Hun udtaler, at hun ikke vidste at tilflytterservice eksisterede, da hun begyndte at søge job, men har efterfølgende haft kontakt med Rune Holm, bl.a. om sit behov for hjælp til at finde en bolig. Den fik hun straks, men som hun udtaler: *"Han har samtidig forsøgt at sælge huset, jeg bor til leje i, to gange siden jeg fik lejemålet"*. Hun fortsætter: *"Man kan godt få indtrykket af, at når man først er en del af tilflytterstatistikken, så er det knapt så vigtigt, hvordan man har det. Jeg har dog ikke haft det store behov for hjælp, så vil lade tvivlen komme dem til gode."*

For informanten har det være en 'lidt forsigtig' proces at flyttet til Bornholm. Det skyldes både at hun i begyndelsen fik en vikariat-

stilling. Det skyldes også, at hun lejede en møbleret lejlighed, og derfor ikke valgte at medbringe sine møbler. Hun pointerer: *"Jeg har efterfølgende hørt om, at man kunne få tilskud til flytning. Det har jeg ikke været informeret om, og det kunne have fået mig til at flytte mine ting med og få dem opmagasineret på Bornholm i stedet for på Sjælland, hvor en stor flytteudgift nu venter senere, så der ville det have været rart med en lidt mere proaktiv indsats"*. Hun fortsætter: *"Jeg har læst på Facebook om kuponhæfter med tilbud til tilflyttere, men det er jeg ikke stødt på. Det samme gælder invitation til tilflytterarrangementer. Det er der brug for fra starten, når man lige er kommet."*

Vejen har været lidt mere bumpet end planlagt, men hun er fast indstillet på ikke at kaste håndklædet i ringen, som hun udtrykker det. Et af bumpene skyldes, at banken ikke mener, at hendes rådighedsbeløb er stort nok til, at hun kan købe et hus. Hun bor derfor fortsat til leje i en møbleret lejlighed, der er sat til salg, og har været behæftet med en klausul om at den skulle kunne udlejes i forbindelse med Folkemødet. Hun har stadig egne møbler opmagasineret, hvilket estimeres til en udgift på minimum 7.000 kr. Hun udtaler, at hun savner sine ting og glæder sig til at kunne få et eget sted. Hun har netop leaset en bil, efter at have benyttet offentlig transport i de første seks måneder. Hun afslutter interviewet med at perspektivere forskellen på Bornholm og sin tidligere tilværelse på Sjælland: *"Alle vil gerne vide, hvem du er. Det er helt nyt for mig. Alle sagde; Du bor helt alene, på den anden side af øen uden bil. Man skal vænne sig til at verden er så lille. Jeg synes det bringer noget godt med sig, og jeg er meget glad for, at jeg tog beslutningen. Det er som om, jeg er i en konstant spændingssituation, når jeg er på Sjælland. Den her ø gør noget godt for mig."*

9.4 Profil 4

Tilflytterne er et par i 30'erne og 40'erne, med et lille barn. Manden er født og opvokset på Bornholm, mens kvinden er dansk statsborger, men stammer fra udlandet. Deres datter er under 2 år. Kvinden har en PHD der bygger oven på hendes oprindelige uddannelse som ingeniør samt en MBA.

Manden har arbejdet i en del år i den private erhvervssektor indenfor forsikring. Han fraflyttede Bornholm som 20-årig og var overbevist om, at han aldrig ville flytte tilbage. Siden har han boet i København, hvor han stiftede familie. Tilflytningsprocessen startede for nogle år siden hvor parret købte sommerhus på Bornholm. De føler sig meget tilknyttet til stedet og til Bornholm og har over de seneste 2-3 år i stigende grad planlagt at ville flytte til Bornholm, hvis det var økonomisk og jobmæssigt muligt. De tog springet sidste år. I maj måned stoppede manden på sit job i forsikringsbranchen og blev selvstændig inden for samme fag. I august fik kvinden et barselsvikariat på en bornholmsk virksomhed og satsede på at stillingen kunne blive permanent. Dette blev anledning til at de tog springet og flyttede.

De bor i deres sommerhus og har søgt og hurtigt fået tilladelse til at anvende det som helårsbolig, mens deres datter hurtigt fik hjælp fra pladsanvisningen til at få en vuggestueplads i den institution familien ønskede. Familien er dermed meget tilfredse med hvor fleksibelt og hurtigt Bornholms Regionskommune har hjulpet dem til at gøre rammerne mulige for deres nye liv.

Arbejdsmæssigt har familien været mindre heldig. Kvindens stilling på den bornholmske virksomhed varede under 3 måneder, så blev den nedlagt pga. omstruktureringer.

Kvinden er p.t. arbejdsløs. Mandens selvstændige virksomhed er også udfordret, idet hans største kunder er i København. Han har haft svært ved at få bornholmske kunder. Han pendler derfor en del til København, hvor han overnatter i sin gamle lejlighed, hvor en

teenagedatter fra et tidligere forhold fortsat bor. Pga mandens baggrund på Bornholm, har familien et netværk, som de er i gang med at aktivere med henblik på at skabe kvinden et job, ligesom manden bruger netværket til sin virksomhed. De har dog brug for hjælp fra BCB's tilflytterservice til at få et beskæftigelsesmæssigt fodfæste på det lokale arbejdsmarked. De udtaler selv, at de opfatter at støtten i høj grad kræver specialiseret viden om de bornholmske virksomheder, herunder støtte til innovationsprocesser som kunne foregå i virksomhederne, der på sigt kunne skabe job til kvindens højt-specialiserede uddannelseskompetencer.

Parret har afleveret deres CV'er til BCB's tilflytterservice, men deres erfaring/læring er, at der ikke findes eksisterende stillinger til dem, men at de kan skabes eller udvikles. Parret har deltaget i 2-3 tilflytterarrangement, men oplevede at det indholdsmæssigt i for høj grad var en introduktion til Bornholm, en slags salgs-tale, som var ganske overflødig, eftersom de allerede havde truffet beslutningen om at tilflytte Bornholm. Parret er bevidsthed om, at BCB ikke kan trylle ikke-eksisterende job frem, men peger på egentlig erhvervsrådgivning og -udvikling og adgang/hjælp til direkte dialoger med de bornholmske virksomheder, samtidig med støtte til innovationsprocesser som kan foregå i virksomhederne, og på sigt skabe job til kvindens højt-specialiserede uddannelseskompetencer. Samtidig spørger parret ind til hvilken ekstra indsats som tilflytterservice har gjort i forhold til den jobformidling som AF og Jobnet varetager.

På spørgsmålet om hvad de havde behov for, svarede de: *"Det vi skulle have ud af arrangementerne var job, job, job, for Søren".*

9.5 Profil 5

Enlig ung mand uden børn. Han er 20-39 år, har en kort videregående uddannelse og flyttede til Bornholm i september 2019.

Den unge mand flyttede til Bornholm fra Silkeborg for at komme væk fra gæld, et bristet forhold og for mange destruktive tanker. Han har ingen tidligere historik i forhold til Bornholm, men fortæller at han hele sit liv har drømt om at bo på en ø, og som han selv siger: *"Jeg ville et sted hen med ro og fred og vand, og jeg havde intet at miste"*.

Valget faldt på Bornholm fordi hans far flyttede til øen for et år siden, og ham ville han gerne have mere med at gøre. Desuden stillede faderen bolig til rådighed den første tid på Bornholm.

Faderen forlangte som modkrav, at sønnen fandt et arbejde. Det lykkedes ikke i første omgang, hvorfor hans far bad ham kontakte *"ham der tilflytterguruen, Rune Holm"*. Da den unge mand fortalte, at han tidligere har arbejdet i Netto, ringer Rune Holm til Nettos butiksansvarlige på Bornholm, og som informanten siger: *"5 minutter efter havde jeg et arbejde. Jeg havde gået i 2 år og haft det meget dårligt og 14 dage efter, at jeg kom til Bornholm, havde jeg et arbejde, det var slet ikke til at forstå."*

Tidligere har han arbejdet som selvstændig vinduespudser sammen med sin bror, men det har han ikke længere lyst til. Nu er han i stedet souschefaspirant i Netto, og med en lønstigning i udsigt er det den karrierevej han målrettet og stolt vil følge. Som han selv siger: *"Jeg arbejder i den bedste Nettobutik i hele Danmark". Samtidig glæder han sig til sommeren i Allinge og fortællingerne om, at der er kø hele vejen igennem butikken. "Jeg elsker kaos – trives i det – jeg har haft kaos hele mit liv."*

Selve flytningen skete på en enkelt dag med faderens bil og en lejet trailer. Informanten anslår, at flytningen har kostet 2.000 kr. i alt.

Det skyldes ikke mindst, at han har fået møbler af sin udlejer, der havde et depotrum med uafhængte møbler.

Informanten er meget opmærksom på, at han fra nu vil 'spille sine kort rigtigt', som han selv betegner det. Han føler nemlig allerede, til sin egen overraskelse, at Bornholm er 'hjem'. Når han er ude, glæder han sig til at komme tilbage til øen, og derfor har han også planer om at blive og peger selv på, at én af de væsentlige ting, han kan bidrage med på Bornholm, er rigtig god service og et smittende smil.

Han har endnu ikke deltaget i aktiviteter for tilflyttere, men på spørgsmålet om hvorvidt han har lyst, svarer han, at det vil han faktisk gerne. Det vil give mulighed for at møde nye mennesker – og særligt gerne en sød pige.

Han opsummerer interviewet således: *"Det gik stærkt, da jeg kom herover – job, lejlighed og forfremmelse. Det har reddet mit liv."*

9.6 Profil 6

Ungt par i alderen 20-39 år. Familien flyttede til Nexø i september 2019 og består af et delebarn, et fælles barn og en ny på vej. Han stammer oprindeligt fra Nexø, og flyttede til Kbh. sammen med kammeraterne efter endt uddannelse. Hun er ufaglært og stammer fra Sjælland. Parret har kendt hinanden længe gennem fælles venner og familie, desuden har parret fælles fritidsinteresse, der bliver dyrket professionelt af manden.

Processen med at flytte til Bornholm har været undervejs i flere år, hvilket primært skyldes at de begge havde gode jobs i København. Den ene med ledelsesmæssigt ansvar og en lovende karriere. Imidlertid mistrivedes den ældste søn i sit miljø, og de voksne var enige om, at drengen havde brug for et skoleskifte, til trods for de afsavn som de voksne, herunder den anden deleforælder, ville komme til at lide. Manden siger: *”Stod det til mig, var vi ikke kommet endnu, og isoleret set var det ikke godt for karrieren at flytte, men at se drengens trivsel nu, har været det hele værd”*. Undervejs i flytteprocessen oplevede de stor fleksibilitet, ikke bare fra familie og venner, men også fra det etablerede Bornholm. De nævner blandt andet, at de fik mulighed for at bese barnets skole en lørdag, idet de endnu ikke havde fortalt deres daværende arbejdspladser om flytteplanerne, og derfor ikke kunne tage fri på hverdage.

Parret er flyttet til Bornholm under et svært sygdomsforløb i den nærmeste familie. Det har, sammen med en professionel sportskarriere, betydet at de har rejst til Sjælland næsten hver weekend. Imidlertid bruger de netop den krise til at mærke forskellen på andre steder og Bornholm, og de italesætter øen som 'hjem' og en væsentlig grund til at sorgprocessen efterfølgende har været håndterbar.

Parret har begge fået tilbudt op til flere jobs gennem netværk og kontakter på øen. De siger samstemmende: *”Hele vores netværk og familie bor i Nexø, så vi tæller nemt med i Runes statistik. Den eneste hjælp vi har fået, er en enkelt jobsamtale og et link til et*

lejemål via Facebook”. Parret har desuden deltaget i arrangementet 'Bornholm i København', men det skyldtes primært, at det oplevedes som en hilsen fra øen, og det var derfor dejligt at være på Rådhuspladsen. Hun fortæller, at qua deres familie og netværk på øen, har det ikke været nødvendigt at benytte sig af tilflytterservice, men de er enige om, at de ville have brugt muligheden, hvis der havde været behov.

Kvinden fortæller desuden, at hun allerede efter tre måneder i jobbet, måtte fortælle at hun var gravid. Hun beskriver dette således: *”Alle klappede i hænderne og sagde velkommen til en lille ny til øen”*. Det oplevede hun ganske anderledes end befrygtet.

Parret har primært brugt venner og familie til hjælp med flytning og renovering af det ny-købte hus. Den største udgift som de peger på, er en samlet lønnedgang på kr. 17.000,- pr. mdr. i forhold til deres tidligere jobs. I forhold til den verserende debat om mængden af divergerende jobs på Bornholm, er det er parrets opfattelse, at der er jobs på Bornholm: *”Det handler om ikke at være kræsen. Det er muligvis ikke indenfor det fag, du er uddannet og måske heller ikke hele året, men du må starte et sted, og så er du inde på arbejdsmarkedet”*. De fortsætter med at pointere, at hvis man som tilflytter forventer en højt-specialiseret stilling, så har man ikke gjort sit forarbejde godt nok, for man kan ikke forvente at træde ind på det samme arbejdsmarked, som man er rejst fra.

Til trods for at parret ikke selv har benyttet BCB-tilflytterservice er de megen bevidste om servicefunktionen og de afslutter interviewet: *”Du kan ikke som familie forvente, at hvis du rykker teltpælene op, så sidder der en person i den anden ende, som gør alting for dig. Du skal kunne selv. Det skal du også, hvis du flytter til Maribo”*.

10 Konklusioner

Det er i rapporten tydeliggjort at der er markant forskel på de typer af tilflyttere der kommer til Bornholm med behov for BCB tilflytterservice og de øvrige tilflyttere.

BCB tilflyttere er lønmodtagere og selvstændige. De er højt repræsenteret blandt børnefamilier og de mere veletablerede 40-49 årige.

De har stor betydning for rekrutteringen af sundheds og undervisningspersonale.

Samlet set må man tilskrive disse grupper af tilflyttere en relativ indflydelse på følgende parametre af betydning for det Bornholmske samfund.

- Forbedret demografisk fordeling
- Bedre effekt ift arbejdsmarked
- Faglærte dog neutral
- Vigtig rekruttering til offentlig service
- Økonomisk stærkere tilflyttere
- Øget efterspørgsel efter videnjobs
- Bedre jobskabelse

11 Opsamlende anbefalinger

Det giver god mening at det er BCB der har en erhvervsorienteret tilflytterservice. De har et helt særligt tag i lønmodtagere og selvstændige.

Klargøring overfor tilflyttere hvilket arbejdsmarked de reelt flytter til. Særligt kommer ny-tilflyttere med en højere uddannelse uden lokal netværk. De udtaler stor interesse, evne og vilje til selv at etablere et karriereforløb. Men netværket mangler.

BCB kan med fordel gå i dialog med virksomheder omkring ansættelse af flere akademikere.

Tilflytterne efterspørger netværk til brug for egen karriereudvikling og aktivering

Fokus på tilflyttede selvstændige og deres jobskabelse kan være med til at generere yderligere arbejdspladser.

Opmærksomhed på at "salgsfasen" er overstået. Hjælp til den barske virkelighed. Tilflyttere skelner ikke tydeligt mellem BCB rådgivning og tilflytteraktiviteter arrangeret af kommunen.

